

Indledende bemærkninger

Sammenhængen mellem målsætningen for skolevæsenet og arbejdstidsaftalens udmøntning

Arbejdets tilrettelæggelse på skolerne tager udgangspunkt i kommunalbestyrelsens mål og rammer for det kommunale skolevæsen.

Kommune og lærerkreds (i Københavns Kommune: Københavns Lærerforening) drøfter den pædagogiske målsætning for kommunens skolevæsen. I drøftelsen indgår bl.a. angivelse af målene for undervisningens indhold og struktur, lærersamarbejdet, skole - hjemssamarbejdet, skoleledelse, skolens fysiske rammer samt handleplaner.

Kommunens skolepolitiske målsætning danner ramme for den enkelte skoles arbejde med mål og handleplaner, der udarbejdes i et samspil mellem skolens ledelse og lærerne inden for skolebestyrelsens principper.

Den lokale udmøntning af arbejdstidsaftalen og den lokale udmøntning af skoleårets planlægning skal tage udgangspunkt i kommunens pædagogiske målsætning og det kommunale skolebudget for det kommende skoleår.

DLF's kommentarer

Ved målsætning forstås en formulering, konkretisering og afgrænsning af de mål, man sætter sig med en given aktivitet. Folkeskoleloven fastsætter, at det er en kommunalbestyrelsesopgave at fastlægge mål og rammer for skolernes virksomhed.

Mål- og rammestyling i folkeskolen bygger på, at der fra kommunal side gives en beskrivelse af de mål, de enkelte skoler skal stile mod at opfylde, og at der samtidig afsættes midler til denne opfyldelse i form af rammer, som giver skolen en frihed til i praksis at beslutte, hvordan man vil opfylde de opstillede mål.

Med arbejdstidsaftalen har foreningen fået forhandlingsret på udformningen af målsætningerne.

Der bør derfor indgås aftale om en fast procedure, der iværksætter en åben og demokratisk proces på alle niveauer i skolevæsenet.

Kommunale målsætninger

Et udgangspunkt for kommunens og kredsens drøftelse bør være en afklaring af fælles værdier og visioner for folkeskolen. Kort sagt en fælles afklaring af, "hvad er en god skole?" I denne fase løfter man sig ud af resursemæssige bindinger, skolebygningernes rammer o.s.v.

Alle skolens parter, elever, forældre, lærere, politikere m.fl. må inddrages og komme med et bud på, hvad der er en god skole. Men det helt centrale i fasen er, at kommunalbestyrelsen – inden for folkeskolelovens rammer – formulerer, hvilke værdier de sætter højest, og hvad de mener kendetegner et godt skolevæsen.

Værdisætningen er grundlaget for målsætningerne, hvor værdierne og ønskerne omsættes til konkrete målsætninger i forhold til, hvad der er praktisk muligt.

Samarbejdet om målsætningerne på kommunalt plan skal således medvirke til at

- skabe fælles retning, klarhed og afgrænsning
- tydeliggøre sammenhængen mellem pædagogiske mål og ressourcer som betingelser for, at skolen kan løse sine opgaver
- præcisere grundlaget for evaluering og muligheden for dokumentation
- fremme parternes samarbejde om opfyldelsen af målene.

Målsætningerne skal tydeliggøre kommunens ambitionsniveau på skoleområdet og hermed danne grundlag for resursetildelingen. Som KL skriver i ”*Kend din folkeskole*”¹: ”De politiske mål afspejler den politiske prioritering, og dermed hvad de afsatte ressourcer skal bruges til, og hvilken retning skoleområdet skal bevæge sig i. For at målene kan resultere i en reel styring af området, er det også vigtigt, at der er sammenhæng mellem økonomi og mål og at ændringerne i de økonomiske forhold, herunder resursetildelingen, også medfører ændringer i målene.”

Det betyder, at målene skal være relativt præcise. Omvendt skal målene også være så rummelige, at det er muligt for den enkelte skole at finde sin egen stil. Dilemmaet med at fastlægge mål af central værdi i overensstemmelse med grundlaget for den fælles folkeskole er, at de skal klargøre forventningerne og præcisere retningen, men også være rummelige.

Skolens parter må i deres forhandlinger om målsætningerne finde balancen mellem det præcise og det rummelige.

Målsætningerne bør følges op af handleplaner og tidsfastsættes. En handlingsplan konkretiserer, hvilke tiltag, man er enige om, vil fremme målsætningerne. Det kan være udformning af kommunale indsats- og udviklingsområder, fælles resursepersoner (konsulenter m.v.), investeringer i IT, undervisningsmaterialer, bygninger m.v. samt fastlæggelsen af kommuneakkorder og/eller helhedsaftaler.

Endelig skal handleplanen skabe sikkerhed for, at personalepolitikken, herunder behovet for efter- og videreuddannelse, er en integreret del af processen.

Fastlæggelsen af handleplanen giver endvidere lejlighed til en tilbagevendende drøftelse af skolevæsenets struktur, og om resursetildelingen fra kommune til skole er optimal.

¹ ”Kend din folkeskole”, Kommunernes Landsforening 1998

Målsætninger på skolen

Der skal være sammenhæng mellem målsætninger for skolevæsenet og for den enkelte skole. På den enkelte skole må man derfor følge de kommunale målsætninger op med målsætninger, der er udformet i et samspil mellem skolens ledelse og lærere inden for skolebestyrelsens principper. Proceduremæssigt er der stort set tale om en gentagelse af ovenstående. Målsætningerne på skoleniveau skal danne grundlag for, at der på skolen kan tages beslutninger og indgås aftaler, der sikrer alle lærere/lærerteam udviklingsmuligheder og professionelt råderum til planlægningen af arbejdet.

Skolens fælles målsætninger skal endvidere understøtte lærernes begrundelser for deres didaktiske valg og skabe grundlag for lærernes inddragelse af eleverne i opstilling af målsætninger for arbejdet i den enkelte klasse og for den enkelte elev.

Opfølgning

Målsætningsarbejdet er en sammenhængende procedure, der består af følgende led:

1. centralt fastsatte mål for folkeskolen, dens fag og indhold
2. kommunale målsætninger
3. mål for skolerne
4. mål for undervisningen i klassen
5. mål for den enkelte elev

Der er tale om et målhierarki, hvor målene på det ene niveau er forudsætningen for det næste. Det betyder imidlertid ikke, at kommunikationen udelukkende skal gå fra oven og ned. Tværtimod er det helt centralt, at den fastlagte procedure sikrer en gensidig dialog.

I forbindelse med fastlæggelsen af de kommunale målsætninger skal parterne som beskrevet drøfte grundlaget for evaluering og muligheden for dokumentation for opfyldelsen af målene. I denne forbindelse skal også indgå en fastlæggelse af, hvordan kreds og kommune kan samle op, hvis det f.eks. viser sig, at de enkelte skoler ikke kan opfylde de opstillede mål inden for de afsatte resurser.

Principper for arbejdstidens planlægning

Hovedprincippet for arbejdstidens planlægning er, at arbejdet tilrettelægges på en måde, som er administrativ enkel, og som giver lærerteamet/lærerne et professionelt råderum over planlægningen og udførelsen af arbejdet, hvorfor planlægningen som hovedregel bør understøtte muligheden for at dække den samlede arbejdsindsats, inklusiv undervisning - eller størstedelen af denne -, i form af kommuneakkorder, skoleakkorder og timerammer, eller en kombination heraf, eller i en samlet helhedsaftale.

I forhold til de opstillede mål, jf. nedenfor, og de udmeldte resurser foretages i planlægningsfasen opgavefordeling og tildeling af de tidsmæssige resurser.

Folkeskolelovens krav (jf. centrale kundskabs- og færdighedsområder), de kommunale skolepolitiske mål og indsatsområder, samt de af skolebestyrelsens opstillede mål for undervisningen og elevernes udvikling danner grundlag for målfastsættelsen.

Opgavefordelingen og de tidsmæssige resurser søges herefter udmøntet i aftaler for lærerteamet/læreren for den kommende normperiode. Hvis sådanne aftaler er indgået, administrerer lærerteamet/læreren tiden med udgangspunkt i ansvaret for, at de opstillede mål, jf. ovenfor, nås. Helhedsaftaler omfatter alle normperiodens arbejdsopgaver udmøntet i akkorder og timerammer mv., jf. § 7, stk. 6.

Forud for skoleårets planlægning drøfter kommunerne og den lokale kreds, på hvilken måde arbejdets tilrettelæggelse kan understøttes gennem aftaler om kommuneakkorder.

Skolens ledelse har det overordnede ansvar for kvaliteten af skolens arbejde, men ansvaret udmøntes således, at lærerne i team eller enkeltvis selv kan løse arbejdsopgaverne i relation til de opstillede mål. Resultater vurderes løbende i forhold til mål og værdier og ikke som kontrol af tiden.

DLF's kommentarer

Arbejdstidens planlægning skal tage udgangspunkt i de opstillede mål og handleplaner samt de afsatte resurser. Det er målene og handleplanerne samt de afsatte resurser, der vil være styrende for, hvilke opgaver der skal løses.

Det er i aftalen understreget, at der på alle niveauer skal være overensstemmelse mellem mål, handleplaner, og de resurser der afsættes. Det betyder, at såfremt man ikke har de nødvendige resurser i forhold til de opstillede mål, så må der enten afsættes yderligere resurser, eller der må ske en justering af målene i forhold til resurserne.

Når målene er fastlagt, skal man ved planlægningen af arbejdstiden sikre, at arbejdet tilrettelægges på en måde, som giver lærerne/lærerteamet et professionelt råderum til selv at tilrettelægge arbejdet, således at der skabes øgede muligheder for undervisningens tilrettelæggelse og organisering samt en fleksibilitet i forhold til løsningen af de opgaver, der følger med undervisningen, eksempelvis lærersamarbejdet, udviklingsaktiviteterne mv.

For at sikre dette, skal der i videst muligt omfang indgås kommuneakkorder/skoleakkorder, timerammer og helhedsaftaler for arbejdsopgaverne. Dermed sikrer man også, at aftalen bliver administrativ enkel.

Beslutningen om, på hvilket niveau akkorderne skal indgås, træffes på grundlag af lokale forhold.

Kommune og kreds skal drøfte, hvordan de kan understøtte arbejdets tilrettelæggelse på skolerne. Endvidere skal de drøfte, hvilke opgaver der har en så generel karakter for skolevæsenet, at der skal indgås en kommuneakkord for disse opgaver. Det vil alene være kommune og kreds, der kan indgå lokalaftaler for de opgaver, som fremgår af bilag A. Såfremt der ikke kan opnås enighed mellem kommune og kreds om en lokalaftale, vil det være den afregning, der fremgår af bilag A, der vil være gældende.

Arbejdets planlægning på skolen

Forud for hvert skoleår samarbejder skolelederen og lærerne om det kommende skoleårs planlægning. Planlægningen tager udgangspunkt i den pædagogiske målsætning og handleplanen for skolevæsenet, skolens resursetildeling, skolens målsætning og handleplan, skolebestyrelsens principper samt aftaler indgået mellem kommune og kreds.

Det tilstræbes, at der foretages en helhedsplanlægning for skolens virksomhed i det kommende skoleår.

Helhedsplanlægning forudsætter et tæt samspil mellem skoleledelsen og lærerne om opstilling af mål for undervisningen, og et tæt samarbejde mellem lærerne indbyrdes og med eleverne om, hvorledes de opstillede mål kan nås.

Da lærersamarbejdets organisering, eksempelvis i team, er et væsentligt element i planlægningen, bør lærersamarbejdets struktur være drøftet mellem skolens ledelse og lærerne.

Skolens ledelse og de ansatte drøfter endvidere følgende inden opgave- og fagfordelingen:

- | Timefordelingsplaner for eleverne i de enkelte klasser/hold (grundtimetallet)
- | Specialtildeling af timer udover grundtimetallet (specialundervisning, timer til to-sprogede, vikartimer mv.)
- | Skolens overordnede struktur på hverdage, herunder elevernes pauser
- | En aktivitetsoversigt for skolen, hvoraf skolens fælles aktiviteter fremgår, eksempelvis emneuger, møder (lærermøder/møder i Pædagogisk Råd), udviklingsaktiviteter mv.
- | Tilsynsopgaver

Med udgangspunkt i disse elementer, skolens budget og aftaler mellem kommune og lærerkreds tilstræbes det, at normperiodens arbejdsopgaver dækkes gennem akkorder/timerammer.

Udgangspunktet er ledelsens ret til at fastsætte omfanget af de resurser, der er til rådighed til at løse en opgave.

Når aftale om akkorder er indgået eller der er enighed om timerammer, administrerer de enkelte lærerteam/læreren selv tiden med udgangspunkt i ansvaret for, at de opstillede mål nås. Det er således målene, der er styrende for, hvilke opgaver der skal udføres, og hvorledes arbejdet organiseres.

Skolelederen har fortsat det overordnede ansvar for kvaliteten af skolens arbejde, men ansvaret udmøntes således, at lærerne i team eller enkeltvis selv tilrettelægger og løser arbejdsopgaverne i relation til de opstillede mål.

Gennem skoleåret føres der løbende dialog mellem team/lærerne og ledelsen om opfølgningen på målfastsættelsen.

For de arbejdsopgaver, som ikke er dækket af akkorder og/eller timerammer, fastsætter skolelederen det forventede tidsforbrug til de enkelte opgaver udmøntet i arbejdsplaner til de enkelte lærere.

Der kan indgås helhedsaftaler, der omfatter alle normperiodens arbejdsopgaver, udmøntet i akkorder og timerammer mv., jf. § 7, stk. 6.

DLF's kommentarer

Udgangspunktet for planlægningen på den enkelte skole er den pædagogiske målsætning og handlingsplaner for skolevæsenet, samt de aftaler der er indgået mellem kreds og kommune herunder kommuneakkorder, resursefordelingen, skolens målsætning og skolebestyrelsens principper.

Inden for de overordnede rammer er det op til skolelederen og lærerne at drøfte, prioritere og vurdere hvilke aktiviteter, der skal iværksættes i det kommende skoleår. På den enkelte skole må man internt debattere skolens målsætninger og vurdere hvilke områder, der særligt ønskes fremmet. Denne proces skal dels skabe en afklaring om målene og aktiviteterne dels en afklaring af rammerne for indgåelse af helhedsaftaler. Formålet med helhedsaftalerne er netop, at et lærerteam, hvis der er indgået en helhedsaftale, selv har ansvaret og kompetencen til at udarbejde tids- og skemastruktur alt afhængig af arbejdsform og indhold. Dette giver en øget fleksibilitet og øger mulighederne for faglige og tværfaglig projektundervisning samt mulighederne for at tage udgangspunkt i den enkelte elevs behov og forudsætninger.

Aftalen forudsætter, at der er et samarbejde mellem leder og lærere om skoleårets planlægning.

Planlægningen af skoleåret er en proces, hvor ledelsen og alle skolens lærere drøfter og afklarer - med udgangspunkt i de opstillede mål og resurser - hvilke opgaver, der skal indgå i planlægningen af det kommende skoleår.

Lærersamarbejdets struktur og organisering skal være afklaret inden skoleårets planlægning. Det indebærer, at leder og lærere i et samarbejde må fastsætte nogle principper for teamdannelse/lærersamarbejdet omkring undervisningen. Hvem indgår i den fælles forberedelse? Hvordan inddrages de øvrige lærere omkring klassen? Hvilket indhold og omfang har lærersamarbejdet generelt på skolen? Ønsker man, at der ved skemalægningen bliver taget hensyn til, at der skal være et fast tidspunkt om ugen, hvor teamet/lærerne omkring de enkelte klasser kan foretage den fælles forberedelse?

For at kunne foretage en fag- og opgavefordeling er det nødvendigt at have et overblik over, hvor mange resurser der skal afsættes til de enkelte opgaver. Ud over lærersamarbejdet er der peget på en række områder, der skal drøftes mellem leder og lærere.

I forbindelse med drøftelserne om specialtildelingen af timer ud over grundtimetallet er der peget på, at ledelse og lærere skal drøfte vikardækningen. Hvordan skal denne tilrettelægges? Skal lærerteamene selv dække hinanden ind vikarmæssigt, og i givet fald hvor mange timer skal afsættes? Hvilke aftaler skal der laves? Osv.

Derudover er der peget på, at leder og lærere skal drøfte skolens overordnede struktur på hverdage, herunder elevernes pauser. Af aftalen fremgår det, at undervisningen skal tilrettelægges, så der i vi-

dest muligt omfang skabes sammenhæng i de enkelte læreprocesser, samt at behovet for de nødvendige pauser fastlægges enten af skolens ledelse eller af de involverede lærere og elever. Det vil derfor være nødvendigt at drøfte, hvilke fælles elevpauser der skal være for hele skolen samt, hvis der skal være mulighed for, at lærerne og eleverne selv tilrettelægger pauserne, så fastlægges omfanget af elevernes pauser i forbindelse med undervisningen. Der skal i henhold til aftalen tages højde for, at lærerne skal have mulighed for klargøring mv. før undervisningstimerne begynder og oprydning efter sidste undervisningstime.

Skolens tilsynsforpligtigelse indtræder fra 10 min. før første times begyndelse, og der skal føres tilsyn med eleverne, indtil de har forladt skolen. I denne periode skal der være lærere, der kan varetage tilsynsforpligtigelsen.

Endvidere skal leder og lærere drøfte og beslutte, hvilke udviklingsaktiviteter der skal indgå i planlægningen af næste skoleår samt drøfte øvrige fællesaktiviteter og omfanget af disse.

Og endelig vil det være nødvendigt med en fælles drøftelse af, hvordan man på skolen kan tilgodese lærere, der får tillagt mange undervisningstimer samt, om der er undervisningsopgaver, der kræver en særlig forberedelse af lærerne.

Det vil i disse drøftelser være nødvendigt i en vis grad at prioritere de opgaver, man ønsker løst, da der kan opstå den situation, at der ikke vil være resurser på skolen til at alle opgaverne.

På baggrund af disse drøftelser skal man søge at indgå akkorder eller opnå enighed om timerammer for opgaverne. Der er jf. § 7 stadig et krav om, at der skal være en beskrivelse af, hvilke opgaver der skal løses inden for den tidsmæssige ramme, der er fastsat i akkorden eller timerammen, ligesom der skal være overensstemmelse mellem opgaven og den afsatte tid.

Der er mulighed for at indgå akkorder på såvel kommune- som skoleniveau for undervisningsopgaver.

Når der er udarbejdet aktivitetsplaner for de enkelte lærere, skal leder og tillidsrepræsentant søge at indgå helhedsaftaler. Der vil hermed være foretaget en endelig afregning for alle opgaver, der skal varetages, og læreren/lærerteamet tilrettelægger og løser selv opgaven i forhold til de opstillede mål.

Bilag 3. "En skole på vej"

DLF's kommentarer

I dette bilag til overenskomsten har aftaleparterne søgt at beskrive den skolehverdag, aftalen skal understøtte. Bilaget beskriver bl.a. lærernes opgaver og ansvar samt undervisningen. En arbejdsdag, hvor bl.a. begreber som samarbejde, sammenhæng, fællesskab og fleksibilitet er nøglebegreber.

En generel beskrivelse af skolens daglige undervisning

Lærerrollen

Læreren har ansvaret for, at undervisningen planlægges, tilrettelægges og gennemføres, så den rummer udfordringer for den enkelte elev, og er i overensstemmelse med de fastlagte målsætninger og rummer en faglig progression. Fastlæggelsen af arbejdsformer, metoder og stofvalg foregår i videst muligt omfang i samarbejde mellem lærere og elever. I samarbejde med lærerne sætter eleverne mål for deres egen læring, og lærere og elev vurderer løbende i hvilken udstrækning, de ønskede resultater er nået.

Den lærerstyrede vidensformidling er i vidt omfang suppleret med projektarbejdsformer, hvor eleverne får større mulighed for at tilegne sig deres egen personlige viden og udvikle personlige holdninger. Denne arbejdsform har i sig selv fremkaldt en anden måde at være lærer på end den traditionelle. Lærernes rolle i folkeskolen er den faglige rådgiver, sparringspartner, vejleder, "forelæser" mv.

Lærerne har herudover en række sociale forpligtelser over for eleverne, ligesom læreren skal kunne integrere den faglige tilgang med skolens mere kreative og musiske kundskabs- og færdighedsområder.

Lærerne er såvel faglig som personlig vejleder af den enkelte elev og den enkelte elevgruppe.

Undervisningen i tværgående emner og problemstillinger, samt kravet om at tilpasse undervisningen til forskelle i elevforudsætninger, stiller øgede krav til planlægning, forberedelse og koordinering. Lærerarbejdet vil fortsat kræve en solid indsigt i de enkelte fags stofområder og udvikling.

Samarbejdsforpligtelsen for den enkelte lærer er voksende. Blandt andet er et tæt team-arbejde med kolleger om en række opgaver nødvendigt. Lærerteams om de enkelte klasser/hold skal sikre eleverne den bedst mulige undervisning. Disse teams har i udstrakt grad ansvar for planlægningen af undervisningen og selvstændighed i opgaveløsningen.

Udover ovennævnte samarbejde med elever og elevgrupper og lærerteams har den enkelte lærer et omfattende samarbejde med andre lærere, andre personalegrupper, forældre, ledelse mv. Samarbejdsforpligtelsen, tilpasningen og udviklingen af undervisningen til de nuværende og fremtidige krav forudsætter personlig og faglig udvikling af den enkelte lærer.

Undervisningsbegrebet

Skolen skal give eleverne kundskaber og færdigheder. Den skal udvikle erkendelse, fantasi og lyst til at lære, og den skal indføre eleverne i det danske samfund og verden omkring os. Helheden i dette brede undervisnings- og dannelsesbegreb er grundlæggende for den danske folkeskole. Undervisningen skal medvirke til den enkelte elevs alsidige personlige udvikling. Undervisningen skal derfor tilgodese såvel den åndelige, intellektuelle, musiske, fysiske og sociale side af elevernes udvikling.

Læreprocessen er allerede i fuld gang, når læreren taler med den enkelte elev eller med grupper af elever om formålet med undervisningen. Eleverne er medbestemmende om undervisningens indhold og arbejdsform. Eleverne skal kunne se formålet med undervisningen og dermed føle ejerskab til læreprocessen. Medbestemmelsen er af afgørende betydning for elevernes udbytte af deres arbejdsprocesser/undervisning.

Eleven skal sættes i centrum, og undervisningen skal differentieres med udgangspunkt i elevens forståelsesramme og forudsætninger, så eleven gennem sit skoleforløb bliver bedre og bedre til at tage hånd om sin egen læring.

Eleverne skal gennem deres samlede skoleforløb opleve en sammenhængende faglig progression inden for skolens kundskabs- og færdighedsområder.

Der skal undervises i tværfaglige emner og problemstillinger, hvor projektarbejdsformen er fremherskende fra det første skoleår. De faglige og de mere legende tilgange til kundskabs- og færdighedsområderne udgør et hele i skolens undervisning. Undervisningsformen veksler mellem forelæsninger, kurser og mere selvstændigt arbejde, hvor læreren fungerer som konsulent for den enkelte elev og elevgrupper.

Der er sammenhæng mellem udviklingen i lærerrollen, undervisningsmetoderne, bygningernes indretning, undervisningsmidlerne og informationsteknologien.

Organisation

Udgangspunktet for organiseringen af undervisningen er en fælles professionel tolkning af formål og indhold i kundskabs- og færdighedsområderne samt overblik over og indsigt i de enkelte elevers forudsætninger.

Folkeskolelovens målsætninger om blandt andet at udvikle et bredt sammensat kompetenceniveau hos den enkelte elev stiller krav om, at organiseringen af indhold, elevgrupperinger og undervisningsformer varierer gennem undervisningsforløbene. Målet er, at den enkelte elev skal have optimale udviklings- og læringsmuligheder.

Det er nødvendigt at have sammenhængen mellem mål og resurser for øje. Dette kræver planlægning af såvel det enkelte skoleår som det enkelte undervisningsforløb.

Fællesskabet er en vigtig del af læringsmiljøet. I dagens skole er klassen ofte rammen om dette fællesskab. Det er en af skolens betydeligste opgaver at understøtte fællesskabet. At lære eleverne, at fællesskabet er uundværligt for den enkelte, og at den enkelte er uundværlig for fællesskabet. Samtidig bidrager klasselærerens og det øvrige lærerteams nære kendskab til de enkelte elever, at udfordringen for den enkelte elev afstemmes ud fra et helhedssyn på eleven og dennes udvikling.

Det vil almindeligvis ikke være hensigtsmæssigt, at klassen er rammen om alle undervisningsaktiviteter. Kravet om optimale faglige, sociale og personlige udfordringer for den enkelte elev er ikke foreneligt med en organisations- og undervisningsform, der alene er baseret på klassen og klasseundervisning.

De mange pædagogiske muligheder - som blandt andet medie- og informationsteknologien giver - vil ligeledes få større betydning for organiseringen af undervisningen. Organiseringen af undervisningen står på mange måder i en brydningstid, hvor der i en årrække vil være behov for at udvikle og implementere nye former og organiseringer samtidig med, at erfaringerne og mulighederne i de hidtidige former ikke ukritisk kan forkastes.

Fleksibilitet i planlægningen, herunder mulighed for varierede ugeskemaer, anvendelse af holddannelse og et mellem lærerne struktureret samarbejde er nogle af de metoder, der kan sikre en samlet undervisningstilrettelæggelse, der tager hensyn til den enkelte elevs læring og udvikling.

Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang skabes sammenhæng i de enkelte læreprocesser. Det er i høj grad de involverede lærere og elever, der fastlægger behovet for nødvendige pauser på den enkelte skoledag.

Lederrollen

Skolens dagligliv bygger på åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Denne værdibasering ligger også til grund for lederrollen.

Skolens ledelse leder skolens komplekse virksomhed på baggrund af mål og værdier. Skoleledelsens indsats er af markant betydning for skolens udvikling og for realiseringen af folkeskoleloven. Decentralisering og selvforvaltning stiller store krav til den enkelte skoleledelse.

Skolelederen har det overordnede ansvar for kvaliteten af skolens arbejde. Den enkelte skoleledelse har på baggrund af mål- og rammestyrelsen ansvaret for at planlægge, udvikle og evaluere skolens samlede virksomhed, herunder ansvaret for opstillingen af mål for de enkelte klasser og hold. Ledelsens rolle som sparringspartner for lærerne i forhold til deres pædagogiske arbejde - og som praktisk problemløser i det pædagogiske samarbejde - er derfor af stor betydning. Skoleledelsen skal have stor indsigt og forståelse for lærernes arbejde. Der er en tæt sammenhæng mellem skoleudvikling, lærernes kompetenceudvikling og god skoleledelse.

Skolelederen leder og fordeler arbejdet. Dette sker som på andre kommunale arbejdspladser i samarbejde med de ansatte. Det er blandt andet en ledelsesopgave at sammensætte relevante og kompetencestærke team og i øvrigt fordele arbejdet blandt medarbejderne, så medarbejderne enkeltvis og i teams kan løse deres arbejdsopgaver i relation til de givne mål i størst muligt autonomi.

Der fordres en synlig ledelse - en ledelse med klare visioner, en ledelse, der evner at skabe mening, retning og helhedsforståelse, men som også ved, at løsningerne er mangeartede og skal findes i samarbejde med de ansatte.

Skoleledelsen skal være bevidst om sin rolle som inspirator, fornyer og vejleder. Ledelse er blandt andet at gå foran, tage beslutninger, iværksætte tiltag, vejlede og få personalet til at trække i samme retning. Men ledelse er også at give plads og rum, så den enkelte lærer, lærerteams og hele lærerkollegiet kan være med til at videreudvikle skolen inden for de fælles rammer.

Skolelederens samarbejde med de ansatte er mangesidet og vil efter opgavernes karakter ske i samarbejdsudvalg og i pædagogisk råd - eller i direkte dialog med tillidsrepræsentanten, den enkelte ansatte eller det enkelte lærerteam.

AFTALEN

§ 1. Område

Stk. 1

Aftalen omfatter lærere i den kommunale folkeskole og i Københavns Kommune.

Stk. 2

Aftalen omfatter endvidere skolekonsulenter i den kommunale folkeskole og i Københavns Kommune, jf. dog § 4, stk. 3.

Stk. 3

Aftalen omfatter i Københavns Kommune ikke lærere m.fl. ved selvstændige skoler med vidtgående specialundervisning for børn og specialundervisning for voksne.

Bemærkning:

Aftalen omfatter lærere (lærer/overlærer) og småbørnslærere i den kommunale folkeskole og i Københavns Kommune.

Det er ved aftalens indgåelse lagt til grund, at lærernes arbejdsopgaver omfatter undervisning i folkeskolen og pædagogisk/administrative opgaver i for-

DLF'S KOMMENTARER

Paragraffen kan ikke fraviges lokalt.

Aftalen omfatter alle, der ansættes som månedslønnet lærer eller småbørnslærer uanset beskæftigelsesgrad og eventuel tidsbegrænsning.

For timelønnede gælder dog de bestemmelser om løn og arbejdstid, som er fastlagt i overenskomstens kapitel 3. Timelønnede ydes betaling for det faktisk udførte antal arbejdstimer, dvs. der ydes betaling fra arbejdets start til slut – incl. frikvarterer – dog mindst 3 timer pr. dag. Under ekskursioner og lejrskoler beregnes arbejdstiden som for månedslønnede. Ved fastsættelsen af timelønssatser er der indregnet tid til den individuelle forberedelse.

Det er kommunalbestyrelsen, der beslutter, hvilke konsulenter der er omfattet af lærerarbejdstidsaftalen, og hvilke der er omfattet af lederarbejdstidsaftalen. Der bør ved denne afgørelse bl.a. lægges vægt på, om konsulenten skal varetage mange eller få undervisningsopgaver. Det var forudsætningen ved aftaleindgåelsen, at konsulenter der primært varetager lærerarbejde skal ansættes på læreraftalen, hvorimod konsulenter, der primært varetager konsulentarbejde skal ansættes på lederaftalen.

AFTALEN

§ 1 bindelse hermed samt tilsvarende (undervisnings-) opgaver i ungdomsskolen, såfremt kommunalbestyrelsen ønsker det, jf. § 1 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og Københavns Kommune. Lærere ansat ved de tidligere øvelsesskoler er omfattet af nærværende aftale, jf. bemærkningen til § 2, stk. 4. Børnehaveklasseledere er omfattet af Aftale om arbejdstid for børnehaveklasseledere i den primærkommunale folkeskole og i Københavns Kommune. Lærere, der som en del af det samlede ansættelsesforhold varetager undervisning i såvel folkeskolen som ungdomsskolen, er omfattet af Aftale om arbejdstid mv. for læreres undervisning i ungdomsskolen og folkeskolen. Kombinationsbeskæftigelse og tilsvarende kan indgå i arbejdstiden efter de herom fastsatte regler.

En lærer kan endvidere pålægges at varetage andre kommunale undervisningsopgaver mv., såfremt der lokalt eller centralt er indgået aftale om vilkårene herfor. Er aftale ikke indgået, kan en lærer efter aftale (herunder om vilkårene) påtage sig sådanne opgaver.

§ 2. Arbejdstid

Stk. 1

Den årlige arbejdstid udgør 1924 timer, inkl. ferie og søgnehellidage.

§ 2 Bemærkning:

² Citat fra "Aftale om arbejdstid mv. for læreres undervisning i ungdomsskolen og folkeskolen". Findes i Læreraftalerne 1999 udgivet af Kommuneinformation.

³ I GW 49/2001 er der sendt en vejledning til kredsene om, hvorledes der lokalt kan indgås aftale om fast nettoarbejdstid.

DLF'S KOMMENTARER

For lærere, der varetager undervisning og andre arbejdsopgaver i såvel folkeskolen som ungdomsskolen, gælder:

- Arbejdstiden tilrettelægges i overensstemmelse med skoleformens arbejdstidsregler.
- Opgørelsen af arbejdstiden – med henblik på konstatering af overarbejde og overskridelse af ugentlig/årligt undervisningstidloft – sker efter de arbejdstidsregler, som gælder for hovedbeskæftigelsen.²

Der henvises til § 15, stk. 2 om lokalaftale om undervisningsopgaver og andre pædagogiske opgaver samt pædagogisk/administrative opgaver, der ikke umiddelbart udspringer af folkeskoleloven.

Den årlige arbejdstid på 1924 timer kan ikke fraviges lokalt.

Ønsker kreds og kommune at indgå aftale om et fast årligt nettotimetotal, skal der aftales en fast timefaktor for søgnehellidage, således at den årlige arbejdstid ikke overstiger 1924 timer. Hvis skoleleder og TR ønsker en fast nettotimetotal, skal TR rette henvendelse til kredsens³.

AFTALEN

Aftale om feriefri­dagstimer for (amts)kommunalt ansat personale gælder. (Aftalen findes i samlemappen under afsnit 16.42).

I forbindelse med skoleårets planlægning skal læreren meddele skolens ledelse, hvorvidt optjente feriefri­dagstimer ønskes afviklet eller udbetalt. Denne meddelelse skal gives senest på en af skoleledelsen fastsat dato. Har skoleledelsen ikke fastsat en dato skal meddelelse gives senest 1. maj.

Der henvises i øvrigt til § 6, stk. 5.

Stk. 2

Ved arbejdstid forstås skoletid, jf. § 3 og individuel tid, jf. § 4.

Bemærkning:

Øvelsesskolelærernes forpligtelse til uden vederlag at varetage højst 70 timers praktik (undervisning af elever med deltagelse af studerende) og højst 14 vejledningstimer, jf. aftale af 6. juli 1992 mellem Undervisningsministeriet og Lærernes Centralorganisation om løn- og arbejdstidsforhold mv. for øvelsesskolelærere m.fl. består fortsat, dog således at de 14 vejledningstimer indregnes i de pågældendes arbejdstid, jf. § 3.

DLF'S KOMMENTARER

Feriefri­dagstimer, der ikke udbetales, indregnes som generel nedsættelse af årsnormen med 7,4 timer pr. feriefri­dag. Feriefri­dage kan endvidere overføres til det efterfølgende afviklingsår. Dette forhindrer dog ikke, at man som hidtil kan aftale afvikling af fri­dage på enkelt­dage.

Afvikles feriefri­dagstimerne som enkelt­dage, skal tidspunktet aftales forud for mødeplanens udlevering. Timerne fraregnes i årsnormen og de konkrete feriefri­dage indføres i mødeplanen som ”0-dage”.

Hvis skoleleder og TR ønsker, at feriefri­dage kan aftales efter, at mødeplanen er udleveret, skal TR rette henvendelse til kreds­en med henblik på, at kreds og kommune aftaler, hvordan en feriefri­dag, så skal tælle. En sådan aftale kan indebære, at der afvikles det samme antal feriefri­dagstimer, som der er planlagt arbejde den pågældende dag. Med mindre der er indgået aftale mellem kreds og kommune om at fravige §§ 6 og 8 om henholdsvis aktivitets- og mødeplan, er det ikke muligt at placere en feriefri­dag, efter at mødeplanen er udleveret.

Bestemmelsen drejer sig alene om den gruppe øvelsesskolelærere, der efter protokollat nr. 2 til lønaftalen har løntrin 41 som slutløn. Vejledningstimerne indgår i skoletiden. Til­lægges de pågældende mere end 14 vejledningstimer, skal der vederlægges efter den gældende praktikaftale – dvs. efter lokalaf­tale mellem kreds og kommune eller ved de centralt aftalte tilbagefaldsbestemmelser.⁴

⁴ Der henvises til ”Aftale om praktik i læreruddannelsen” i Læreraftalerne 1999 fra Kommuneinformation.

AFTALEN

§ 2 Stk. 3

Arbejdstiden planlægges for en normperiode på grundlag af et timetal svarende til gennemsnitlig 37 timer pr. uge (7,4 time pr. arbejdsdag).

Stk. 4

Kommunalbestyrelsen kan fastsætte regler om opdeling af skoleåret i normperioder. Fastsætter kommunalbestyrelsen ikke sådanne regler, kan beslutning herom træffes af skolens ledelse. Er der ikke besluttet andet, er normperioden lig med skoleåret (1924 timer).

Stk. 5

Normperioder skal være af mindst 4 ugers varighed og må højst være lig med skoleåret.

Bemærkning:

Normperioder kan begynde og slutte midt i en uge.

§ 3. Skoletid

Stk. 1

Skoletiden er betegnelsen for den tid, som udover lærerens individuelle tid, jf. § 4, anvendes til udførelse af arbejdet som lærer, herunder undervisning, pauser/frikvarterer, fælles forberedelse og samarbejde med andre herunder teamsamarbejde/lærersamarbejde, udviklingstimer, klasselæreropgaver, møder i pædagogisk råd samt andre opgaver med tilknytning til undervisningen og skolens øvrige virksomhed.

DLF'S KOMMENTARER

Bestemmelsen indebærer, at arbejdstiden for perioder af kortere varighed end et skoleår beregnes som antallet af mandage til fredage i perioden multipliceret med 7,4. Registrering af, om der i perioden er præsteret mere arbejde, end der er ydet betaling for (overarbejde), sker ved en arbejdstidsopgørelse. Bestemmelserne for opgørelse af arbejdstiden fremgår af § 14. Samme opgørelse anvendes ved henholdsvis til- og fratræden i løbet af normperioden.

Paragraffen kan ikke fraviges lokalt.

Lærernes arbejdstid defineres i to hovedgrupper: individuel tid (til individuel forberedelse og efterbehandling) samt skoletid. I skoletiden indgår alle øvrige opgaver, som læreren pålægges at udføre som en del af arbejdet.

Foreningen anbefaler, at der lokalt aftales retningslinier for arbejdets fordeling mellem lærerne. Herunder at der aftales retningslinier for et max. undervisningstimetal samt en jævn fordeling af arbejdet hen over skoleåret.

AFTALEN

§ 3 Bemærkning:

Undervisningsbegreb:

Undervisning foregår, når læreren skaber og fremmer processer, der øger elevens kompetencer. Ud over undervisning som klasseundervisning, holdundervisning og individuel undervisning finder undervisning i princippet sted ved alle aktiviteter sammen med eleven/eleverne uanset organiseringen, eksempelvis gennem følgende aktiviteter:

- Gruppearbejde
- Rådgivning/sparring/vejledning
- Løbende evaluering
- Målfastsættelser og evaluering
- Elevsamtaler
- Lejrskoler/ekskursioner
- Sociale og kulturelle arrangementer

KL/LC Fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 39 i Læreraftalerne 1999)

Blandt andet defineres følgende som undervisning:

- *Skolebibliotekarens rådgivning, sparring og vejledning af elever i åbningstiden i skolens pædagogiske servicecenter (skolebibliotek). Eksempelvis i forbindelse med fremskaffelse af relevante undervisningsmaterialer, informations-søgning i boglige eller elektroniske medier samt med valg af egnede bøger til frilæsning*
- *Skolevejlederens planlagte vejledning af elever individuelt og kollektivt*
- *Undervisning med deltagelse af gæstelærere*
- *Teaterbesøg, museumsbesøg, klasse- og skolefester, idrætsdage, juleafslutninger.*

DLF'S KOMMENTARER

I folkeskoleloven er elevernes ugentlige undervisningstid defineret i § 16. Denne definition bygger på lektioner af 45 minutter. I arbejdstidsaftalen defineres undervisning, som alle de aktiviteter læreren udfører sammen med eleverne. Det betyder, at mange flere opgaver end § 16-lektioner defineres som undervisning for lærerne. Bl.a. er den del af skolevejlederens, skolebibliotekarens og skolekonsulentens arbejdstid, hvor de forestår aktiviteter sammen med eleverne, defineret som undervisning.

Listen over undervisningsaktiviteter er ikke udtømmende.

Løbende evaluering og målfastsættelse

Jf. folkeskolelovens § 13, stk. 2, skal der som ”led i undervisningen løbende foretages evaluering af elevernes udbytte. Evalueringen skal danne grundlag for vejledning af den enkelte elev og for undervisningens videre planlægning”. Normalt foregår den løbende evaluering og målfastsættelse mellem læreren og den enkelte elev. Skal den løbende evaluering og målfastsættelse foretages på anden vis – f.eks. med forældredeltagelse – skal dette være besluttet på forhånd, eksempelvis i forbindelse med skoleårets planlægning. Den løbende evaluering og målfastsættelse med eleven er undervisning, uanset at det konkret er besluttet, at forældre deltager.

Forældresamtaler

Efter folkeskolelovens § 13, stk. 1, skal eleverne og forældrene regelmæssigt underrettes om skolens syn på elevernes udbytte af skolegangen. Forældresamtaler med dette formål er ikke undervisning uanset, at eleverne deltager i samtalen.

Lærere på heldagsskoler mv.

AFTALEN

§ 3

Bemærkning:

Pauser/frikvarter:

Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang skabes sammenhæng i de enkelte læreprocesser. Behovet for nødvendige pauser for eleverne fastlægges enten af skolens ledelse eller af de involverede lærere og elever.

Indledningen til arbejdstidsaftalen

Skolens ledelse og de ansatte drøfter endvidere følgende inden opgave- og fagfordelingen:

...

- Skolens overordnede struktur på hverdage, herunder elevernes pauser.

Referat af møde d. 25. oktober 1999 mellem Anker Boye, formand for KL og Anni Herfort Andersen, formand for DLF:

Parterne vil i den forbindelse fremhæve, at der ikke er tilstræbt ændringer i skolernes hidtil anvendte resurse til pauser. Såfremt der påtænkes ændringer som følge af overvejelser om undervisningens tilrettelæggelse, skal det ske under hensyn til den aftalte proces omkring tilrettelæggelsen af elevernes pauser, ligesom man vil henlede opmærksomheden på, at der i forbindelse med udmøntningen af lærernes arbejdstid skal tages nødvendig højde for tilstrække-

§ 3

DLF'S KOMMENTARER

Lærerne på heldagsskoler/heldagsprojekter skal have alle aktiviteter med eleverne medregnet som undervisning undtagen tilsyn ved fællesarrangementer.

Undervisningstillæg

Jf. lønaftalens § 5, stk. 2, udløses der undervisningstillæg for al undervisning over 300 timer årligt (se § 5 i arbejdstidsaftalen vedr. deltidsbeskæftigede). For al undervisning over 750 undervisningstimer årligt udløses en undervisningsgodtgørelse jf. § 13 i arbejdstidsaftalen. Godtgørelsen udløses oven i undervisningstillægget.

Definition af pauser

Definitionen af, hvornår der er pause, og hvornår der er undervisning, har dels betydning for, hvilke opgaver læreren er pålagt at udføre, dels beregning af undervisningstillægget.

Såfremt det er de involverede lærere og elever, der selv fastsætter pauserne, skal tiden beregnes som undervisning, hvis det forudsættes, at de enkelte elever eller elevgrupper efter behov holder pause, mens øvrige elevers undervisningsaktivitet fortsætter.

Fastsættelse af pauseresursen

Skolens ledelse har pligt til at drøfte fastsættelsen af elevernes pauser med lærerne. Der skal i forbindelse hermed drøftes fælles bestemmelser for lektionslængder, modulordninger, fælles pauseordninger, herunder spisepauser o.l.

I forbindelse med konkrete sager har parterne præciseret, at skolens ledelse/kommunen skal handle i overensstemmelse med de procedurer, der er forudsat i de indledende bemærkninger til arbejdstidsaftalen. Det vil sige, at eventuelle ændringer skal være drøftet mellem skolens ledelse og de ansatte, samt at eventuelle ændringer i elevernes pauser skal være pædagogisk begrundet. Parterne er derfor enige om, at skolens ledelse/kommunen

AFTALEN

lokale skift mv. Samtidig skal man pege på, at uanset om aftalen ikke indeholder særlige bestemmelser om lærernes pauser, er der enighed om, at der i forbindelse med beslutningerne om pauser, som hidtil skal tages hensyn til, at pauserne også skal tilgode-se et rekreativt formål for lærerne, herunder at der gives dem tid til at indtage deres frokost.

KL/LC Fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 39 i Læreaftalerne 1999)

I forbindelse med forhandlingerne er der enighed om at tilkendegive, at parterne ved overgang til den nye arbejdstidsmodel ikke har tilstræbt ændring i den samlede resurse til pauser/frikvarterer og klargøring mv. før undervisningstimerne, ligesom denne resurse ikke er medgået til aftalemæssige ændringer. Pauserne mv. fastlægges decentralt jf. ovenstående.

DLF'S KOMMENTARER

ikke ensidigt kan foretage nedskæringer i elevernes pauser af økonomiske årsager.

Der er endvidere enighed om, at der ved planlægningen af lærernes arbejde tages højde for, at de inden for deres arbejdsdag skal kunne holde pause med mulighed for at spise frokost.

Klargøring mv.

Det vil være i strid med aftalen, hvis der generelt ikke afsættes arbejdstid før undervisningens påbegyndelse til klargøring af undervisningen og/eller ikke afsættes arbejdstid efter undervisningens afslutning til oprydning og tilsyn med eleverne i den tid, der naturligt medgår til, at eleverne forlader skolen.

Parterne er enige om, at klargøring mv. af undervisningen må foregå i undervisningstiden, såfremt der ikke afsættes tid hertil før første og efter sidste lektion.

Klargøring og oprydning i løbet af skoledagen forudsættes at finde sted i pauserne. Ved klargøring forstås eksempelvis transport af AV-udstyr, bogsæt o.l., hvorimod lærerens eget valg og frembringelse af undervisningsmateriale/midler, eksempelvis kopiering af tekster, transparenter o.l. er afregnet i lærerens individuelle tid.

Tilsyn

Skolens pligt til at føre tilsyn med eleverne⁵ indtræder fra 10 minutter før skoledagens begyndelse til den tid, det naturligt tager for eleverne at forlade skolen. I hele denne periode skal der være lærere, der kan varetage tilsynsforpligtigheden. Der påhviler lærerne en kollektiv forpligtelse til at føre tilsyn. Såfremt et tilsyn pålægges én eller få lærere,

⁵ Der henvises til Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 38 af 10. januar 1995 om Tilsyn med folkeskolens elever i skoletiden – findes bl.a. i Folkeskolens regelsamling, bind 1 styrelseslove.

AFTALEN

Tilsynsopgaver ved fællesarrangementer, hvor læreren alene varetager tilsynsfunktioner med det overordnede sigte at skolens tilsynsbestemmelser overholdes, medregnes ikke som undervisning.

DLF'S KOMMENTARER

skal der med udgangspunkt i løn aftalen aftales et løntillæg for denne særlige funktion, jf. løn aftalens § 5, stk.12.

Parterne er enige om, at det kollektive tilsyn med eleverne i frikvartererne ikke er undervisning. Skolens ledelse skal kunne begrunde, hvis der skal ske ændringer i det kollektive tilsyn, f.eks. i antallet af gård- eller gangvagter. Såfremt der etableres et mere omfattende tilsyn, end det der kan begrundes i tilsynscirkulæret – f.eks. at det etableres med henblik på at understøtte elevernes sociale kompetencer, skal tilsynstiden medregnes som undervisning, jf. definitionen af undervisningsbegrebet. Den kollektive tilsynsforpligtelse omfatter ikke, at alle lærere skal føre tilsyn samtidig. Skal lærerne møde i klassen før elevernes undervisning starter, er dette derfor at betragte som undervisning for lærerne.

Tilsyn ved fællesarrangementer

Kriterierne for tilsyn er:

1. at der er tale om et fællesarrangement for hele eller dele af skolen,
2. at lærerens opgave alene er at sørge for, ”at eleverne overholder skolens ordensregler”. Som eksempel kan nævnes lærere, der fører tilsyn med de elever, der er tilskuere til fællesarrangementer, f.eks. sportsarrangementer.

Tilsyn defineres ikke som undervisning.

Forudsigelige og uforudsigelige forlængelser af skoledagen

I forlængelse af skoledagen kan der jævnligt opstå en række forudsigelige og uforudsigelige opgaver. Den tid, som lærerne anvender hertil, skal afregnes som skoletid. Det skal derfor indgå i planlægning af lærernes arbejdstid, at der afsættes tid til disse opgaver. De forudsigelige opgaver drejer sig f.eks., om at hjælpe eleverne med påklædning, løse småkonflikter mellem eleverne, herunder tage de nødvendige elevsamtaler, sørge for at eleverne forlader skolen o.l. – altså opgaver

AFTALEN

DLF'S KOMMENTARER

som alle lærere rimeligt forudsigeligt vil blive omfattet af, som er af kortere varighed, men på et tilfældigt tidspunkt og af et omfang, der ikke kan forudses i mødeplanen. Efter de gældende planlægningsbestemmelser vil det almindelige være at indgå en akkord om tid til denne forpligtigelse. Såfremt der ikke indgås akkord, skal der lokalt aftales retningslinier for, hvorledes lærerne skal forholde sig, hvis disse forudsigelige arbejdsopgaver opstår i forlængelse af vedkommendes arbejdsdag.

De uforudsigelige opgaver drejer sig f.eks. om, at forestå et socialt arbejde for en elev eller en elevgruppe, der akut er udsat for en konflikt, krise eller sygdom. De uforudsigelige opgaver kan ikke forudses i forhold til en mødeplan, men egner sig ikke til en akkord, da det er uforudsigeligt, hvilke lærere der kommer til at stå i situationen, samt hvilket omfang opgaven får. Lokalt bør der derfor aftales retningslinier for, hvorledes lærerne skal forholde sig i sådanne situationer med henblik på, at de får tillagt den reelt forbrugte tid.

Lokalaftaler eller mødeplan

Inden for elevernes pauser og frikvarterer skal skolen jf. ovenstående løse følgende opgaver

- Tilsyn med eleverne
- Klargøring og oprydning
- Pausetid til lærerne med mulighed for at spise

I tilknytning hertil kan der forekomme tilfældige forlængelser og uforudsete begivenheder.

Alle disse opgaver skal enten på mødeplanen, eller der skal indgås en lokal aftale om afregningen.

AFTALEN

§ 3

Stk. 2

Skoletiden tilrettelægges og administreres af skolens ledelse. I skoletiden foregår arbejdet på skolen eller uden for skolen efter nærmere drøftelse med skolens ledelse, jf. dog § 7.

Bemærkning:

I hvilket omfang opgaverne skal løses på skolen, beror på en lokal vurdering af opgavernes karakter og indhold samt de bygningsmæssige forudsætninger for tilstedeværelse på skolen.

Der henvises til Branchevejledning om arbejdsstedets indretning på undervisningsområdet (Branche-sikkerhedsrådet for undervisning - BSR 12, 1999).⁶

DLF'S KOMMENTARER

Indgås der lokalt en aftale, der omfatter pauser og frikvarterer anbefales det, at der tages konkret stilling til om, der er tale om en akkordafregning med akkordtillæg, eller om der er tale om en aftale, der sikrer den tidsmæssige resurse, men som ikke udløser akkordtillæg.

Er der tale om en resurseaftale på kommunalt niveau, hvor der alligevel er elementer, der har akkordlignende karakter – som f.eks. de forudsigelige arbejdsopgaver, der kan komme i forlængelse af lærerens arbejdsdag – skal der lokalt tages stilling til, hvor stor en del af tiden, der skal udløses akkordtillæg for. Se endvidere § 9, stk. 4 om delt tjeneste.

Det fremgår af indledningen til aftalen, at der i videst muligt omfang skal indgås akkordaftaler eller søges opnået enighed om timerammer, hvorved lærerne selv administrerer tiden.

Bestemmelserne om akkorder, timerammer og helhedsaftaler fremgår af aftalens § 7.

Såfremt skolelederen beslutter, at en opgave skal løses på skolen, skal det ske ud fra en vurdering af flg. kriterier:

1. Har opgaven en karakter, som gør det hensigtsmæssig, at den løses på skolen? Eksempelvis møder mellem alle lærere.
2. Har opgaven et indhold, der gør det hensigtsmæssigt, at den løses på skolen? Eksempelvis forældremøder.
3. Er de bygningsmæssige forudsætninger tilstede for, at opgaven kan løses på skolen? Eksempelvis er der et lokale til fælles forberedelse, som ikke er lærernes frokostlokale.

⁶ siden omdøbt til Branchearbejds miljørådet for Undervisning og Forskning – BAR U&F

AFTALEN

§ 3

Stk. 3

For hver fuldtidsbeskæftiget lærer afsættes af skoletiden 155 timer til skolens samlede udvikling, børnehaveklasseleder/lærersamarbejde på skolen og til individuel forberedelse. Timerne planlægges og fordeles blandt samtlige skolens lærere efter aftale mellem skolens ledelse og tilidsrepræsentanten, dog således at den enkelte lærer tillægges mindst 50 timer.

DLF'S KOMMENTARER

Aftalen hjemler således ikke ret til, at skolelederen ensidigt kan beslutte, at lærernes skoletid generelt planlægges som "fast arbejdstid på skolen".

BAR U&F, der har både arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanter, har udsendt denne vejledning om bl.a. kravene til indretning af lærerarbejdsrum, samtalerum, spisepladser mv.

Vejledningen tager udgangspunkt i arbejdsmiljølovens bestemmelser.

Vejledningen er udsendt til kredsene, men kan rekvireres hos BAR U&F.⁷

Det er primært inden for de 155 + x timer, lærerne skal sikres tid til forberedelse ud over, hvad der ligger i den individuelle tid. Derfor er det vigtigt, at de 155 + x timer kun anvendes til de formål, der er beskrevet i denne paragrafs stk. 3-6 samt i bilaget "Opgavebeskrivelser". Øvrige opgaver – der kan være lige så relevante for lærerarbejdet – skal afregnes i den øvrige skoletid uden for de 155 + x timer.

For børnehaveklasseledere udgør puljen til de samme aktiviteter 75 + x timer. Børnehaveklasseledernes og lærernes timer til udvikling, samarbejde og individuel forberedelse indgår i en fælles pulje. Der er således også tale om en samlet forhandling. Det betyder, at anvendelse af tilbagefaldsbestemmelsen i stk. 4 for lærere også medfører, at tilbagefaldsbestemmelsen anvendes for børnehaveklasseledere og omvendt.

Med puljen på de 155 + x timer pr. lærer er der ikke aftalt en endelig afregning for alle opgaver i tilknytning til udvikling, lærersam-

⁷ Foreningen har endvidere i kredsudsendelse nr. 005/2002 præciseret sin politik med hensyn til lærerarbejdspladser på skolen.

arbejde og individuel forberedelse. Der er derfor ikke tale om en akkord, men timerne skal aftales konkret til de enkelte opgaver. Såfremt der ikke er timer nok til, at alle opgaverne kan blive løst, skal der enten tillægges flere timer, eller opgaver skal prioriteres bort. For den enkelte lærer skal det fremgå af aktivitetsplanen, hvor mange timer der er afsat til hver af aktiviteterne. Samlet er den enkelte lærer mindst sikret 50 timer.

Der skal udmøntes tid til alle 3 formål inden for de $155 + x$ timer.

I forbindelse med planlægningen af skoleåret skal skolelederen og lærerne drøfte

- hvilke udviklingsaktiviteter der skal sættes i gang,
- hvordan lærersamarbejdet skal struktureres,
- hvordan man kan tilgodese lærere med behov for mere individuel tid som følge af et højt undervisningstimetal.

Drøftelserne kan bl.a. også omfatte kriterier for og prioriteringer af opgaverne, som efterfølgende kan danne grundlag for tillidsrepræsentantens og skolelederens aftaler.

Det er på baggrund af disse drøftelser, at skoleleder og tillidsrepræsentant indgår aftaler. KL og foreningen har i perioden slået fast, at det er vigtigt, at aftalerne er skriftlige.

Ekstra individuel forberedelse

Timer til ekstra individuel forberedelse inden for de $155 + x$ timer skal udelukkende fordeles blandt lærere med mange undervisningstimer. Ekstra forberedelse til undervisning, der kræver særlig forberedelse, f.eks. fordi man er nyansat, underviser i et fag for første gang, har mange elever i klassen eller lign., skal afregnes i den øvrige skoletid.

Det er foreningens politik, at der skal anvendes mindst 30 timer i gennemsnit pr. lærer. Timerne skal fordeles blandt de lærere, der har mange undervisningstimer, jf. § 16 i folkeskoleloven.

I det følgende er som eksempler beskrevet 2 modeller for, hvorledes timerne til ekstra individuel forberedelse til lærere med mange undervisningstimer kan fordeles.

1. Timerne fordeles med en på forhånd aftalt kvotient til lærere med mere end et bestemt antal ugentlige eller årlige undervisningstimer – f.eks. lærere med mere end 21 lektioner ugentligt eller med mere end 630 timer årligt.
2. Timerne fordeles forholdsmæssigt til lærere med mere end et bestemt antal ugentlige eller årlige undervisningstimer – f.eks. lærere med mere end 21 lektioner ugentligt eller med mere end 630 timer årligt.

For at sikre de mest undervisende lærere bedst muligt, bør TR – inden fastsættelse af det timetal som den ekstra individuelle forberedelse fordeles efter – foretage nogle konkrete beregninger ud fra forskellige timetal.

Ved lokalaftale om den ekstra individuelle forberedelse til lærere med mange undervisningstimer skal såvel de tidsbegrænsede ansatte som de deltidsansatte også sikres mulighed for at få tildelt ekstra forberedelse. Vedrørende de deltidsansatte se endvidere foreningens kommentarer til § 5.

Vedrørende de tidsbegrænsede ansatte, så kan det anbefales, at deres undervisningstimal omregnes efter samme formel, som anvendes ved beregningen af undervisningstillægget.⁸

Timer tillagt som ekstra individuel forberedelse har samme status som de 375 timers

⁸ Der henvises til foreningens lønavis nr. 11/december 2001 for en nærmere beskrivelse.

AFTALEN

§ 3

Stk. 4

Såfremt der ikke kan opnås enighed om timerens fordeling, anvendes 125 timer pr. fuldtidsbeskæftiget lærer til skolens samlede udvikling og børnehaveklasseleder/lærersamarbejde. Timerne planlægges af skolens ledelse til fordeling blandt samtlige lærere, dog således at der af disse tillægges mindst 50 timer til den enkelte lærer. De resterende 30 timer pr. fuldtidsbeskæftiget lærer anvendes til fordeling blandt lærere med mere end 600 undervisningstimer til individuel forberedelse. Timerne fordeles i forhold til antallet af undervisningstimer, der overstiger 600 ved skoleårets planlægning.

DLF'S KOMMENTARER

individuel tid – det er altså læreren selv, der administrerer tiden. Skolens ledelse kan derfor ikke lægge timerne i en mødeplan.

Timerne udløser derfor heller ikke akkordtillæg selvom, de ikke indgår i mødeplanen.

Ved uenighed mellem skolens ledelse og TR om, hvilke opgaver der kan afregnes inden for de 155 + x timer, er der 2 muligheder:

- TR og skoleleder anmoder kreds og kommune om at løse uenigheden. Så længe der er en uenighed om dele af fordelingen af de 155 + x timer, skal der ikke underskrives en aftale mellem skolens leder og TR om fordelingen de 155 + x timer. Bekræftelsen på de øvrige aftaler inden for de 155 + x timer skal afvente, at uenigheden er afklaret.
- Tilbagefaldsreglen, der beskrives nedenfor i stk. 4, træder i kraft.

Det er vigtigt, at TR ikke indgår aftaler om de 155 + x timer heller ikke aftaler om del-elementer heri, hvis der ikke samlet er enighed om indhold og fordeling.

De 125 timer pr. lærer er til udvikling og lærersamarbejde.

Det er skolens leder der efter en drøftelse med lærerne beslutter, hvor stor en del der skal anvendes til udvikling, og hvor stor en del der skal anvendes til lærersamarbejde. Der er dog et krav om, at lederen i et samarbejde med lærerne beslutter, hvilke udviklingsaktiviteter, jf. bemærkningerne til stk. 5, der indgår i det kommende skoleår for den enkelte. Den enkelte lærer er sikret mindst 50 timer til udviklingsaktiviteter og lærersamarbejde.

Fordeler skolelederen tid til aktiviteter, som TR mener falder uden for de 125 timer, skal TR gøre skolelederen opmærksom herpå.

AFTALEN

§ 3

DLF'S KOMMENTARER

Løser dette ikke sagen, skal TR henvende sig til kreds for, at kreds og kommune kan søge at afklare uenigheden.

Fordelingen af de 30 timer pr. lærer til individuel forberedelse sker i forbindelse med skoleårets planlægning. Timerne fordeles forholdsmæssigt til lærere med mere end 600 undervisningstimer, således at lærernes tid til individuel forberedelse stiger i takt med undervisningstimetallet ud over 600.

Timerne fordeles efter det undervisningsbegreb, der er beskrevet i § 3, stk. 1. (Det udvidede undervisningsbegreb).

Kvotienten kan derfor variere fra skole til skole, idet den afhænger af antallet af timer ud over 600, der er planlagt med for alle lærerne på skolen.

Undervisningstimetallet på de 600 timer omfatter alle undervisningsaktiviteter, jf. stk. 1 i denne paragraf.

Eksempel:

En skole har 15 fuldtidslærerstillinger. Der er $15 \cdot 30 = 450$ timer til individuel forberedelse, der skal fordeles.

Der er planlagt med, at lærerne samlet har 900 timer ud over de første 600 undervisningstimer. De 450 timer skal herefter fordeles på hver af de 900 timer med følgende kvotient $450/900 = 0,5$ time.

En lærer med 660 undervisningstimer vil derfor få tillagt $60 \cdot 0,5 = 30$ timer yderligere til individuel forberedelse.

For lærere på nedsat tid nedsættes de 600 timer forholdsmæssigt ved beregningen af yderligere individuel tid.

En lærer med 80% beskæftigelse skal i ovennævnte tilfælde have 0,5 time pr. tillagt undervisningstime over 480 timer ($80\% \cdot 600$).

AFTALEN

§ 3 Bemærkning:

Bestemmelsen jf. stk. 3 og 4 er ikke til hinder for, at skolens ledelse i forbindelse med skoleårets planlægning kan tildele yderligere tid til udvikling og lærersamarbejde.

Det er forudsat, at der sker en fordeling af det samlede timetal. I forbindelse med væsentlige undervisningsmæssige ændringer foranlediget af længerevarende fravær eller fratræden skal eventuelle timer til individuel forberedelse udover 375 fordeles til lærere, der som følge heraf får tillagt flere undervisningstimer.

Stk. 5

Udviklingstimerne anvendes til aktiviteter, der skal sikre skolens udvikling, herunder fremme lærernes kompetencer til at skabe gode forudsætninger for elevernes læring og for at understøtte opfyldelsen af de opsatte mål for skolen.

Bemærkning:

I forbindelse med udmøntningen af den pædagogiske målsætning for skolen og/eller kommunen beslutter skolens leder i samarbejde med lærerne/lærer-team hvilke udviklingsaktiviteter, der indgår i det kommende skoleår for den enkelte, teamet og det samlede lærerpersonale. Planlægningen skal tage udgangspunkt i, at der bliver sammenhæng mellem de pædagogiske målsætninger (indsatsområder, virksomhedsplaner og handleplaner) for skolevæsenet og den enkelte skole samt lærernes viden og forudsætning for at skabe en optimal undervisning.

Udviklingstimerne kan eksempelvis anvendes til pædagogiske dage/møder for skolen eller det samlede skolevæsen, planlægning og evaluering af særlige udviklingsrelaterede undervisningsprocesser på skolen og i teamet, udvikling af evalueringsformer, supervision, refleksion over egen og andres erfaringer og praksis samt til udvikling af lokale læseplaner og undervisningsmaterialer.

Udviklingstimerne kan endvidere anvendes til den fælles kompetenceudvikling, der har naturlig sammenhæng med de aktiviteter, der er besluttet for at

DLF'S KOMMENTARER

Timer til ekstra individuel forberedelse, der fordeles til lærere med et højt undervisningstimetal, kan ikke forsvinde i løbet af skoleåret.

Hvis der i løbet af året sker ændringer som følge af fratræden, længerevarende sygdom eller eksempelvis en barselsorlov, skal de timer, som den lærer, der fratræder eller har orlov, har fået tillagt til ekstra individuel forberedelse, fordeles til den eller de lærere, der får tillagt vedkommendes undervisningstimer.

Formålet med at øremærke arbejdstimer til skolens udvikling er et ønske om at sikre tid til at kvalitetsudvikle folkeskolen. Det overordnede formål med udviklingstimernes anvendelse er således at afsætte tid til de aktiviteter, der er besluttet i sammenhæng med skoleårets planlægning med det formål at sikre skolens udvikling i forhold til de opsatte mål for skolen.

Beslutningen om udviklingsaktiviteterne skal tages i et samarbejde mellem lærere/børnehaveklasseledere og skolens ledelse i forbindelse med skoleårets planlægning. Der skal i denne forbindelse tages stilling til eventuel anvendelse af eksterne konsulentbistand (se mere herom nedenfor), samt hvorvidt det er formålstjenesteligt, at andre end lærere og børnehaveklasseledere deltager i de konkrete udviklingsprojekter.

Såfremt andre personalegrupper deltager, bidrager disse grupper selv med tiden. Det er udelukkende lærere/børnehaveklasselederes deltagelse, der skal beregnes af de $155/125 + x$ timer.

Udviklingstimerne er primært tænkt til udviklingsaktiviteter for skolens samlede

AFTALEN

§ 3 sikre skolens udvikling. Eksempelvis kan pædagogiske dage/møder for alle eller grupper af lærere, og selvformulerende lukkede studiekredse for grupper af lærere på en skole, finde sted i de timer, der er afsat til skoleudvikling.

Lederen kan ikke pålægge læreren, at timerne skal anvendes til aktiviteter med eleverne. Eleverne kan dog indgå i grupper nedsat til arbejde med skoleudvikling.

Fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 40 i Læreraftalerne 1999)

Udviklingstimerne er relateret til skolens/arbejdspladsens udvikling, dvs. udføres normalt i samarbejde med andre ansatte.

Lederen kan ikke indenfor den afsatte tid pålægge læreren at deltage i uddannelser, der hører under lov om åben uddannelse eller åben-uddannelseslignende kurser samt tilsvarende eksternt tilrettelagte kurser og uddannelser.

Udviklingstimer kan ikke anvendes til møder i pædagogisk råd.

Udviklingstimer kan dog anvendes til udviklingsgrupper, hvor gruppens arbejde har sammenhæng med udmøntningen af formålet med udviklingstimerne.

Fortolkningsbidrag (DLF og KLs fællesudgivelse "Skoleårets planlægning" s. 20):

Egentlige uddannelsesaktiviteter, der sigter mod nye og supplerende kvalifikationer hos lærerne, ligger uden for begrebet, idet lederen ikke kan pålægge læreren at deltage i uddannelser, der hører under love om åben uddannelse eller åben-uddannelseslignende kurser samt tilsvarende eksternt tilrettelagte

DLF'S KOMMENTARER

lærerpersonale. Men der er dog mulighed for, hvis det er i overensstemmelse med den pædagogiske målsætning og handleplaner for skolen, at en gruppe af lærere får tildelt timer til en konkret udviklingsaktivitet.

Udviklingstimerne kan ikke anvendes til den enkelte lærers/børnehaveklasseleders efteruddannelse (dvs. til individuel kompetenceudvikling). Men timerne kan anvendes til fælles kompetenceudvikling i det tilfælde, hvor der er sammenhæng med de aktiviteter, der er besluttet for at sikre skolens udvikling.

Der er i konkrete sager opnået enighed med KL om, at pc-kurser ikke afregnes inden for de 155 + x timer. Parterne er endvidere enige om, at det pædagogiske it-kørekort heller ikke skal afregnes inden for de 155 + x timer.

Eksempler på aktiviteter, der ikke er udviklingsaktiviteter inden for de 155 + x timer

- Korte kurser, f.eks. ved amtscentralen
- Kurser i al almindelighed, f.eks. Det pædagogiske IT-kørekort eller andre IT-kurser
- Medarbejdersamtaler
- Medarbejderudviklingssamtaler
- Teamudviklingssamtaler
- Tilsyn med samlinger
- Turtorordninger for nyansatte

Udgangspunktet for udviklingsaktiviteterne er, at initiativet skal tages lokalt, og at lærerne selv er drivkraften i projektet. Der kan inddrages eksterne undervisere til udviklingsaktiviteter i det omfang, der lokalt er behov for det. Aktiviteter, der får karakter af efteruddannelse, kan imidlertid ikke afregnes som et udviklingsprojekt.

AFTALEN

§ 3 *te kurser og uddannelser. Denne afgrænsning bygger på en tidligere dispensation, der fastsatte 6,5 timer som grænsen for uddannelser under lov om åben uddannelse.*

Stk. 6

Ved børnehaveklasseleder/lærersamarbejde forstås alle de aktiviteter, som lærerne og børnehaveklasseledere udfører sammen i de faste fællesskaber omkring elevgrupper (fx klasser, årgange eller afdelinger) og fag, med henblik på at understøtte undervisningen, herunder alle former for fælles forberedelse. Samarbejdets konkrete udformning skal desuden ses i sammenhæng med den enkelte skoles kultur.

Bemærkning:

Herudover kan timerne anvendes til den løbende dialog mellem ledelse og team i forbindelse med opfølgningen af de fastlagte mål.

KL/LC Fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 41 i Læreraftalerne 1999)

Under overskriften "Samarbejde med andre" står der:

Den enkelte lærer og lærerteamet samarbejder blandt andet med ledelsen om den pædagogiske, sociale og faglige planlægning af arbejdet, herunder målfastsættelse og målopfyldelse for den enkelte elev og klassen/holdet som helhed

KL/LC Fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 41 i Læreraftalerne 1999)

Under overskriften "Teamsamarbejde/lærersamarbejde" står der:

Samarbejdet mellem lærerne kan eksempelvis struktureres i team. Teamsamarbejde er de faste fællesskaber omkring elevgrupper (for eksempel klasser, årgange eller afdelinger) og fag. Teamsamarbejdet/lærersamarbejdet omkring elevgrupper forbereder, efterbehandler og evaluerer undervisningen i fællesskab samt løser andre opgaver, der er tillagt

DLF'S KOMMENTARER

Lederen kan derfor ikke pålægge lærerne at deltage i udviklingsaktiviteter, der hører under lov om åben uddannelse og har en udstrækning ud over 6,5 timer for det samlede forløb af udviklingsaktiviteten. Grænsen gælder for alle typer af kursusaktiviteter. Er TR uenig med skolens ledelse om, hvorvidt der er tale om en udviklingsaktivitet, bør denne uenighed rejses over for kredsens.

Det er alene de nævnte former for lærersamarbejde, dvs. typisk den fælles forberedelse/teamsamarbejdet omkring undervisningen og fagudvalg, der kan afregnes inden for puljen på 155/125 timer. Vedr. tid til øvrige samarbejdsopgaver, henvises til bemærkningerne under øvrige opgaver under skoletiden efter de øvrige kommentarer til § 3.

Bestemmelsen anvendes i de tilfælde, hvor det ved helhedsaftale er besluttet, at lærersamarbejdet er struktureret i team, og teamet selv tilrettelægger og administrerer den tildelte tid (selvstyrende team). Her kan lærersamarbejdstid, som teamet har fået tildelt inden for de 155 + x timer, også anvendes til den løbende dialog mellem ledelse og team i forbindelse med opfølgningen af de fastlagte mål for teamet.

Det er teamsamarbejdet/lærersamarbejdet i det faste fællesskab, der afregnes inden for de 155 + x timer.

AFTALEN

§ 3 *dem eksempelvis i forhold til beslutninger om skoleårets planlægning.*

Teamsamarbejdet/lærersamarbejdet kan endvidere struktureres om skolens fag og obligatoriske emner eksempelvis som fagudvalg/faglige udvalg.

Teamene udøver i øvrigt den kompetence, der er tillagt dem - og fastlægger selv den konkrete tilrettelæggelse af deres arbejde inden for deres professionelle råderum.

Fortolkningsbidrag (DLF og KL's fællesudgivelse "Skoleårets planlægning" s. 20):

...Derfor kan de faste fællesskaber kun omfatte ansatte, der har ansvar for undervisningen i skoleåret, d.v.s. lærere og børnehaveklasseledere. Samarbejdet med eventuelle skolepædagoger, der skal bistå med dele af undervisningen i skolestarten, indgår således ikke som del af det samarbejde, der er omfattet af bestemmelsen om 155 timer.

Fortolkningsbidrag (DLF og KL's fællesudgivelse "Skoleårets planlægning" s. 12 og 13):

De faste fællesskaber/team man danner skal mindst være besluttet for normperioden, og det skal være de samme lærere, der deltager i fællesskabet i hele perioden. Fællesskabet skal tilsammen varetage ansvaret for og udførelsen af opgaverne.

...hvordan danner vi team og hvordan skal samarbejdet være med de øvrige lærere, der evt. også underviser klassen/eleverne, men som ikke indgår i teamet?

DLF'S KOMMENTARER

Samarbejdet med andre end lærerne/børnehaveklasselederne omkring elevgrupper, eksempelvis skolepædagoger, kan ikke medregnes som lærersamarbejde inden for de 155 + x timer. Der skal derfor gives tid til dette samarbejde i den øvrige skoletid.

Det er endvidere foreningens opfattelse, at det samarbejde, der afregnes inden for de 155 + x timer, kun kan finde sted mellem lærere/børnehaveklasseledere, der er omfattet af lærernes og børnehaveklasseledernes arbejdstidsaftaler.

Det betyder, at hvis en gruppe af lærere får en enkeltopgave – som f.eks. at forberede skolens idrætsdag eller en fælles featureuge for hele skolen – skal denne opgave afregnes uden for de 155 + x timer.

Det er vigtigt at definere, hvem der indgår i de faste fællesskaber – og dermed skal deltage i hele normperioden. Det faste fællesskab/teamet kan også have arbejdsopgaver sammen med andre lærere, f.eks. klassens øvrige lærere, skolebibliotekaren, tale/høre-læreren mv.. Tiden til dette samarbejde skal afregnes uden for de 155 + x timer.

Eksempler på samarbejdsaktiviteter, der skal afregnes uden for de 155 + x timer

- Møder i pædagogisk råd

AFTALEN

§ 3

Stk. 7

Der skal lokalt tages stilling til, hvilke opgaver klasselæreren skal varetage og det tidsmæssige omfang heraf.

Bemærkning:

På grundlag af opgavefastsættelsen forudsættes der aftalt en akkord om tiden til klasselæreropgaven. I den forbindelse henvises der til aftalen om Ny Løn vedrørende funktionsløn til klasselæreren. Såfremt der ikke kan opnås enighed om det tidsmæssige omfang og funktionslønnen til klasselæreren gælder bestemmelsen i bilag 1, nr. 1.

DLF'S KOMMENTARER

- Lærermøder, der har karakter af møder i pædagogisk råd blot uden de andre personalegrupper
- Møder i afdelingsråd, der har karakter af ovenfor stående lærermøder blot i afdelingerne
- Samarbejde med lærere, der ikke er medlem af det faste fællesskab
- Samarbejde med SFO-personale og børnehaveklasselederassistenten
- Samarbejde med andre personalegrupper, f.eks. skolepsykolog
- Samarbejde med ansatte, der har ansvar for undervisningen, men ikke er ansat efter lærernes overenskomst
- Tilsyn med samlinger
- Turtorordninger for nyansatte
- Teamkoordinator
- Afdelingskoordinator
- Fagudvalgsformand

Listen er ikke udtømmende.

I forbindelse med skolevæsenets/skolens pædagogiske målsætning skal der tages stilling til, hvilke opgaver det forventes, at klasselæreren skal varetage. Denne beskrivelse kan danne udgangspunkt for en lokalaf tale mellem kreds og kommune om en akkord for klasselærerarbejdet. Såfremt der ikke kan opnås enighed, gælder beskrivelse og timetal, jf. bilag 1.

I folkeskolelovens § 18, stk. 1, 2 og 5 er klasselærerens opgaver beskrevet.

I § 18, stk. 1 vedr. undervisningens tilrettelæggelse er klasselæreren den centrale person, der skal sikre den nødvendige koordinering og planlægning.

AFTALEN

§ 3 *KL/KC Fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 41 – 42 i Læreraftalerne 1999)*

Opgaver, der særligt tillægges den lærer eller det lærerteam, som pålægges at varetage ansvaret for klasselærerfunktionen jf. Folkeskolelovens § 18, stk. 2 og 5, herunder opgaver med relation til klassen som social enhed.

Klasselæreropgaverne består blandt andet i at varetage de koordinerende opgaver i forhold til den samlede faglige og sociale udvikling for klassen og den enkelte elev. Opgaverne udføres i forhold til ledelsen, skolens fælles rammer, klasseteamet (lærergruppen omkring klassen), øvrige personalegrupper samt myndigheder, organisationer og andre uden for skolen.

Klasselæreropgaverne består desuden i at koordinere aktiviteter, der støtter elevernes oplevelse af fællesskab, synliggør fællesskabets ideer og den enkelte elevs betydning og ansvar i fællesskabet.

Stk. 8

For lærere, der er fyldt 60 år og anmoder herom, reduceres skoletiden med 175 timer årligt.

DLF'S KOMMENTARER

I § 18, stk. 2 beskrives klasselærerens koordinerende opgave således: "...klasselæreren og klassens øvrige lærere planlægger og tilrettelægger undervisningen, så den rummer udfordringer for den enkelte elev".

I § 18, stk. 5 peges der på klasselærerens særlige opgaver af social og praktisk karakter: "Klasselæreren skal samarbejde med eleverne om løsning af særlige opgaver i forhold til klassen".

Se i øvrigt foreningens kommentarer til bilag 1, punkt 1.

Skoletiden reduceres uden hensyn til, om eller hvor mange undervisningsaktiviteter der indgår i arbejdstiden.

I en konkret sag havde en kommune afregnet de 175 timer inden for de 155 + x timer. Denne sag resulterede i, at foreningen fik medhold i, at de 175 timer ikke er ekstra individuel tid. Hvis en lærer anmoder om aldersreduktion, skal vedkommendes skoletid således reduceres med 175 timer, uden at der er beskrevet anden opgave, end at det er aldersreduktion.

Ved lokal forhandling af ekstra individuel forberedelse til lærere med mange undervisningstimer kan det overvejes at nedsætte grænsen for, hvornår der tildeles ekstra tid til lærere med aldersreduktion. Erfaringerne viser, at lærere med aldersreduktion ellers kun får tildelt ekstra individuel forberedelse i

AFTALEN

§ 3

Tiden medregnes fra begyndelsen af den normperiode, hvori læreren fylder 60 år. Såfremt skoleåret er opdelt i flere normperioder medregnes tiden forholdsmæssigt fra den normperiode, hvori læreren fylder 60 år. Lærere der får reduceret skoletid kan ikke få overtidsbetaling.

Hvis normen overskrides afspadsres de overskydende timer i den efterfølgende normperiode i forholdet 1:1.

Overarbejde før det fyldte 60. år vederlægges dog efter de almindelige regler, jf. § 14.

Stk. 9

Skoletiden kan fordeles på højst 209 arbejdsdage.

Bemærkning:

Se bemærkning til § 2, stk. 1, og § 6, stk. 5, om feriefridage.

Øvrige opgaver under skoletiden:

KL/LC Fortolkningsbidrag: (Opgavebeskrivelser, s. 41 i Læreraftalerne 1999)

Samarbejde med andre

Lærernes samarbejde med skoleledelsen er mangesidet og vil efter opgavernes karakter ske i sam-

DLF'S KOMMENTARER

mindre omfang.

For lærere på nedsat tid reduceres de 175 timer forholdsmæssigt i forhold til beskæftigelsesgraden.

Der er ikke mulighed for at udbetale overtid, idet aldersreduktionen er indført for at lette de 60 åriges arbejdsbyrde. Derfor bør lærere med aldersreduktion kun undtagelsesvis tillægges overtid. Skolens ledelse må ikke generelt løse hverken planlagt eller tilfældigt opstået overtid ved at tillægge lærere med aldersreduktion overtid.

Hermed menes overarbejde fra normperioden før det fyldte 60. år. Der kan ikke optjenes overtid med tillæg samtidig med, at en lærer får aldersreduktion.

Højst 209 arbejdsdage gælder for alle. I forbindelse med skoleårets planlægning skal de maksimalt 209 dage placeres. Arbejdsdagene skal fremgå af skolens samlede aktivitetsoversigt samt af de enkelte lærers mødeplaner. Arbejdsdagens placering er grundlag for den forholdsmæssige beregning af arbejdstiden i tilfælde af til- og fratræden i løbet af normperioden.

I bilaget "Opgavebeskrivelser" er der en beskrivelse af øvrige samarbejdsopgaver, der skal afsættes tid til under skoletiden uden for de 155 + x timer.

AFTALEN

§ 3 *bejdsudvalg og i pædagogisk råd, i lærerkollegiet som helhed - eller i ledelsens direkte dialog med tillidsrepræsentanten, teamet eller den ansatte. Den enkelte lærer og lærerteamet samarbejder blandt andet med ledelsen om den pædagogiske, sociale og faglige planlægning af arbejdet, herunder målfastsættelse og målopfyldelse for den enkelte elev og klassen/holdet som helhed. Lærerkollektivet samarbejder blandt andet med ledelsen om udarbejdelse af årsplanlægning samt øvrige overordnede opgaver med relation til koordinering af skolens virksomhed. Ledelsen samarbejder endvidere med lærerne i personale- og udviklings samtaler.*

Læreren har desuden en række samarbejdsrelationer på og uden for skolen for at løse de undervisningsmæssige og sociale opgaver. Det drejer sig om andre grupper af lærere (ud over de faste lærerfællesskaber/team), lærerkollegiet som helhed samt andre personalegrupper (fx skolepsykolog, SFO-personale, sundhedsplejerske, teknisk serviceleder) og andre myndigheder. Sidstnævnte omfatter bl.a. samarbejdet og koordineringen til socialforvaltning, tolke, SSP, fritidsorganisationer, lokalsamfund, internationale kontakter og andre undervisningsforløb for eksempel i forbindelse med brobygning

KL/LC Folkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 42 i Læreraftalerne 1999)

Forældresamarbejde:

Samarbejdet omfatter alle de former for samarbejde, hvor forældre og lærere med udgangspunkt i skolens virksomhed, samarbejder for at leve op til de opgaver, der er beskrevet i folkeskolens formål. Samarbejdet finder sted i samarbejdet om den enkelte elev, samarbejdet om klassen/elevgruppen samt samarbejdet om skolens øvrige virksomhed, herunder principper og rammer for skolens virksomhed.

Samarbejdsformerne kan både være skriftlige og i samvær/møder.

Lærerne/lærerteamet udøver endvidere – efter de fastlagte retningslinier - det konkrete samarbejde med forældrene om de rettigheder det tilkommer forældremyndighedens indehaver jf. Folkeskoleloven, eksempelvis skolens pligt til regelmæssigt at

DLF'S KOMMENTARER

Det omfatter alle former for samarbejde udover lærersamarbejdet i de faste fællesskaber/team, eksempelvis følgende konkrete aktiviteter:

- Møder i pædagogisk råd
- Samarbejdsudvalg
- Samarbejdet med ledelsen om årsplanlægningen
- Samarbejdet med andre grupper af lærere udover den fælles forberedelse/teamsamarbejdet
- Udviklings/medarbejdersamtaler
- Andre personalegrupper på skolen (SFO-personale, sundhedsplejerske, psykolog, speciallærere m.fl.)
- Samarbejdet og koordineringen til andre myndigheder

Listen er ikke udtømmende.

Andre aktiviteter der skal afregnes i den øvrige skoletid – uden for de 155 + x timer.

Der skal afsættes tid til forældrearbejde i den øvrige skoletid. Forberedelsen til forældrearbejdet ligger dels i den individuelle tid, dels i tiden til lærersamarbejde, såfremt det faste fællesskab har ansvaret for forældrearbejdet.

Med hensyn til forældresamtaler henvises til foreningens bemærkninger til § 3 stk. 1.

AFTALEN

§ 3 orientere elever og forældre om elevernes udbytte af skolegangen.

KL/LC Folkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 40 i Læreraftalerne 1999)

Andre opgaver og hverv

(Opgavebeskrivelser bilag 4, s 4).

Andre opgaver, hvor der centralt eller lokalt er indgået aftaler om, som eksempelvis

- ◆ *Medvirken ved afgangsprøver (opgaverettelse, udarbejdelse af prøvetekster mv.)*
- ◆ *Tilsyn med samlinger, herunder det administrative arbejde i forbindelse med skolebiblioteket*
- ◆ *Rejsetid mv.*
- ◆ *Praktikvejledning*
- ◆ *Rådgivnings- og vejledningsopgaver overfor kollegaer i forhold til særlige indsatsområder*
- ◆ *Skemalægning*
- ◆ *Særlige hverv som for eksempel tillids- eller sikkerhedsrepræsentant, mødeleder i pædagogisk råd, medlem af samarbejdsudvalg*

§ 4. Individuel tid

Stk. 1

De funktioner, som til enhver tid knytter sig til lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af undervisningen og til den individuelle forberedelse og efterbehandling af mødevirksomhed, samt henvendelser og besvarelse af sådanne fra forældre og elever uden for arbejdspladsen, finder sted i lærerens individuelle tid.

DLF'S KOMMENTARER

Listen er ikke udtømmende.

Mht. afgangsprøver henvises til pkt. 6 i Bilag 1.

Mht. rejsetid henvises til pkt. 2 i Bilag 1.

Paragraffen kan ikke fraviges lokalt.

Den individuelle tid dækker lærerens egen forberedelse og efterbehandling af undervisningen og møder samt spontane henvendelser fra forældre og elever. Under hensyn til, at læreren skal opfylde sine tjenestelige forpligtelser, har læreren selv råderet over, hvor og hvordan den individuelle tid anvendes. Det skal dog bemærkes, at der i forbindelse med lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af undervisningen er et krav om en vis skriftlighed i forberedelsen, som læreren i konkrete tilfælde er forpligtet til at udlevere. Denne skriftlighed baseres primært på de noter og optegnelser som læreren selv foretager i forbindelse med undervisningen.

Skolelederen kan kræve at få udleveret lærerens årsplan for undervisningen, det vil sige

AFTALEN

§ 4

Bemærkning:

Den selvstændige løbende faglige ajourføring som læsning af faglitteratur og faglige tidsskrifter samt faglig orientering på Internettet, samlinger og biblioteker, finder sted i lærerens individuelle tid.

Tiden anses for medgået til funktionerne i stk. 1.

KL/LC fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 38 i Læreraftalerne 1999)

I den individuelle tid er afregnet for udarbejdelse af de skriftlige oplæg, som er nødvendige for planlægning og forberedelse og efterbehandling af lærerens undervisning, herunder skriftlige oplæg til den løbende evaluering i teamsamarbejdet.

Skriftlige oplæg til fagfordeling og årsplan er omfattet af den individuelle tid.

⁹ Der henvises endvidere til TR-udsendelse nr. 001/1998 og Skolelederudsendelse nr. 002/1998, der indeholder et notat vedrørende udarbejdelse af årsplaner.

DLF'S KOMMENTARER

de oplæg og noter, der ligger til grund for årsplanen. Såfremt skolelederen stiller særlige krav i den henseende, er der tale om en pålagt opgave, der skal afregnes inden for skoletiden. Skolelederen kan dog godt fastsætte et tidspunkt inden, hvilket årsplanen skal afleveres.⁹

Forberedelse af møder dækker egen nødvendig forberedelse ud fra dagsorden og evt. udleverede bilag. Pålægges en lærer en særlig mødeforberedelse f.eks. i form af oplæg eller gennemgang af bestemte forhold, skal læreren tillægges tid for dette.

Med henvendelser og besvarelser uden for arbejdspladsen menes der udelukkende spontane henvendelser. Eksempelvis telefonopringninger fra forældre eller samtaler, når læreren tilfældigt møder forældrene. Der er ikke afregnet for andre uforudsete og uforudsigelige opgaver.

Omfatter ikke deltagelse i kursusaktiviteter.

I de tilfælde hvor lærersamarbejdet er organiseret i team, indgår lærerens eget arbejde med fremstilling af skriftlige oplæg til teamets løbende evaluering af undervisningen i den individuelle tid. Den tid, der anvendes til udarbejdelse af den fælles evaluering, skal der afregnes for som fælles forberedelsestid.

Den tid læreren anvender til udarbejdelse af skriftlige oplæg, eksempelvis egne ønsker til

AFTALEN

§ 4

Statusbeskrivelser til klasselærer og ledelse svarende til lærerens almindelige efterbehandling af elevernes konkrete undervisningsforløb er ligeledes omfattet af den individuelle tid.

Der er derimod ikke afregnet for skriftligt arbejde som knytter sig til skolens administration, eksempelvis planlægning af skoleåret, arbejdets tilrettelæggelse, udarbejdelse af virksomhedsplaner.

Der er ikke afregnet for de opgaver, der knytter sig til klasselærerfunktionen.

Der er ikke afregnet for medvirken ved folkeskolens afgangsprøver.

Varetagelsen af de særlige hverv, der knytter sig til bestemmelserne om tillids- og sikkerhedsrepræsentanter og samarbejdsudvalg, er ikke indeholdt i den individuelle tid, undtagen mødeforberedelse for SU og sikkerhedsrepræsentant.

DLF'S KOMMENTARER

fagfordeling og skema mv., der skal indgå i processen for fagfordeling og skolens årsplanlægning, er der afregnet for i den individuelle tid.

Statusbeskrivelser anvendes i forbindelse med den vidtgående specialundervisning (§ 20, stk. 2), der udøves i den kommunale folkeskole. I den individuelle tid er der afregnet for de beskrivelser af hver enkelt elevs undervisningsforløb, som læreren foretager som led i sin egen efterbehandling af undervisningen. Læreren er forpligtet til at aflevere disse statusbeskrivelser til klasselærer og ledelse i forbindelse med de årlige revisitationsmøder.

I de tilfælde, hvor der på baggrund af elevernes handicap stilles krav om, at statusbeskrivelserne skal indeholde analyser eller detaljerede beskrivelser af elevernes undervisningsforløb eller øvrige forhold, skal der afsættes skoletid til denne opgave.

Der er inden for den individuelle tid ikke et krav om at udarbejde statusbeskrivelser for alle elever generelt.

Klasselærerfunktionen er beskrevet i bilag 1, nr. 1 samt § 3, stk. 7.

Se bilag 1, nr. 6.

Der skal i skoletiden afsættes den fornødne tid til varetagelse af disse hverv i overensstemmelse med de regelsæt, der gælder for hvervene.

Med hensyn til mødeforberedelsen for SU og sikkerhedsrepræsentant er der alene afregnet for repræsentantens egen individuelle forbe-

AFTALEN

§ 4

Skolelederen kan ikke pålægge følgende aktiviteter uanset formålet:

- ◆ *Mødevirksomhed med andre lærere og/eller personalegrupper*
- ◆ *Aktiviteter med eleverne*
- ◆ *Deltagelse i kurser/efteruddannelse*
- ◆ *Indkøb af undervisningsmateriale, hvor dette ikke på anden måde er vederlagt.*

Stk. 2

For hver fuldtidsbeskæftiget lærer afsættes 375 timer. Individuel tid tilrettelægges og administreres af læreren.

Bemærkning:

Læreren administrerer selv tiden, og skolens leder kan ikke henviser eller pålægge læreren individuelle eller kollektive opgaver til løsning på en bestemt måde eller et bestemt tidspunkt indenfor den individuelle tid.

DLF'S KOMMENTARER

redelse til mødet. Eventuelle formøder på B-siden forud for samarbejdsudvalgsmøder afregnes i skoletiden.¹⁰

Pålægger skolelederen læreren mødeaktiviteter, skal der afsættes konkret skoletid til dette.

Der skal jf. aftalen også altid afsættes konkret tid til den fælles forberedelse.

Alle former for efter- og videreuddannelse, læreren skal deltage i som led i sit arbejde, skal afregnes i skoletiden.

De 375 timer afsættes til alle fuldtidsbeskæftigede uden hensyn til, hvor mange undervisningsaktiviteter pågældende skal udføre.

Der er med den individuelle tid ikke foretaget en endelig afregning af tiden til den individuelle forberedelse og efterbehandling. Der kan inden for de 155 + x timer tildeles ekstra individuel forberedelse til lærere med mange undervisningstimer. Endvidere beror det på en lokal vurdering, om der er behov for tildelelse af yderligere forberedelse af undervisningsforløb, der kræver særlig forberedelse (se nedenfor).

Til lærere, der varetager specialundervisning i særlige klasser eller andre enheder svarende til klasser, udbetales et funktionstillæg, jf. lønaftalens § 5, stk. 6. Funktionstillægget kan i forbindelse med lokal beslutning om ekstra tid til denne type undervisning konverteres til individuel tid.

¹⁰ For de nærmere regler herom henvises til KTO's kommenterede udgave af "Tillidsrepræsentanter, samarbejde og samarbejdsudvalg 1997" s. 70.

AFTALEN

§ 4 *KL/LC fortolkningsbidrag (Opgavebeskrivelser, s. 40 i Læreraftalerne 1999)*

Under afsnittet om andre opgaver og hverv står der, at det eksempelvis dækker følgende:

Lokal beslutning om tid til forberedelse og efterbehandling af undervisningsforløb, der kræver særlig forberedelse af den enkelte lærer. Det kan for eksempel være i forbindelse med undervisningsopgaver, der er meget forskellige fra tidligere undervisningsopgaver samt hvor særlige sociale, faglige eller materielle forhold gør sig gældende.

DLF'S KOMMENTARER

Det kan til enhver tid besluttes, at der skal tildeles en lærer yderligere tid til forberedelse ud over de 375 timer. I de tilfælde, hvor det kan forudses eller konstateres, at et undervisningsforløb vil kræve en særlig forberedelse af den enkelte lærer, som ligger ud over den ”almindelige” forberedelsesopgave i den individuelle tid, skal der tildeles yderligere tid til forberedelsesopgaven.

Der er tale om særlige undervisningsforløb, når det vurderes, at undervisningsopgaven enten er meget forskellig fra tidligere undervisningsopgaver, eller hvor særlige sociale, faglige eller materielle forhold ved undervisningsforløbet gør sig gældende.

I sådanne tilfælde skal TR stille krav om mere tid til forberedelsesopgaven; bestemmelsen forpligter herefter lederen til at forhandle. Er der enighed om, at den pågældende undervisning kræver særlig forberedelse, skal der også udmøntes ekstra tid hertil.

Som konkrete eksempler på, hvor det kan vurderes, om der skal tildeles yderligere individuel tid, kan nævnes følgende:

- Nyuddannede lærer(e)
- Lærere, der skal varetage nye fag og fagområder
- Lærere, der underviser i klasser med mange to-sprogede elever
- Undervisning af socialt belastede elever
- Undervisning af elever med generelle eller specielle indlæringsvanskeligheder
- Forhold, der stiller særlige krav til tilrettelæggelsen ved undervisningsdifferentiering, holddannelse mv.
- Undervisning, der stiller særlige krav til egen fremstilling af undervisningsmateriale.

AFTALEN

§ 4

Stk. 3

For skolekonsulenter, skolevejledere og skolebibliotekarer med undervisningsforpligtelse medgår timetallet til individuel tid til de i stk. 1, beskrevne opgaver for så vidt angår undervisningsdelen. Ved fastlæggelse af omfanget af den tid, der medgår til varetagelse af den pågældendes funktion i øvrigt, skal der tages hensyn til, at der i den individuelle tid er afregnet for mødeforberedelse, efterbehandling og den løbende faglige ajourføring.

DLF'S KOMMENTARER

Ekstra tid til forberedelse og efterbehandling afregnes i skoletiden. Ovennævnte indgår ikke som en del af den individuelle tid, der ligger i de 155 + x timer.

Fuldtidsansatte skolekonsulenter, skolevejledere og bibliotekarer skal også tildeles 375 timer individuel tid, og timerne skal fremgå som en samlet afregning på aktivitetsplanen. De 375 timer kan altså ikke indgå som en del af en akkord vedr. den pågældendes konsulent-, vejleder- eller biblioteksarbejde. Der kan ikke lægges andre opgaver ind i den individuelle tid for disse grupper, end der kan for alle andre lærere. Med definitionen af undervisningsbegrebet er en del af skolebibliotekarernes og –vejledernes arbejdsopgaver defineret som undervisning, jf. § 3, stk. 1.

Den tid, der anvendes til individuel forberedelse og efterbehandling af denne undervisning, er der afregnet for i den individuelle tid.

For skolevejledere er der således afregnet for udarbejdelse af skriftlige oplæg til vejleders egen brug i forbindelse med rådgivning og vejledning.

For skolebibliotekarer er der i den individuelle tid eksempelvis afregnet for forberedelse og efterbehandling af kursusforløb for elever og lærere i bibliotekets tilbud samt for forberedelse og efterbehandling af øvrige undervisningsaktiviteter på biblioteket. Der er derimod ikke afregnet for oprydningsevne i forbindelse med udlånsvirksomhed uden for åbningstiden.

For både skolebibliotekarere og –vejledere skal der afsættes tid til de administrative opgaver, som vedkommende pålægges som følge af hvervet.

AFTALEN

§ 4 Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at skolekonsulenter er omfattet af § 4, stk. 2, i Lønaf-talen, hvorefter arbejdstiden fastsættes efter prin-cipperne i Aftale om arbejdstid for ledere, bort-set fra § 3 (ledelsestid).

DLF'S KOMMENTARER

Det er alene kommunalbestyrelsens afgørelse, hvorvidt skolekonsulenter ansættes på le-deraftale eller læreraftale.

Ansættes konsulenten på lederaftalen, gælder bestemmelsen om, at lederen som minimum skal have tillagt 1/3 af arbejdstiden som le-delsestid ikke. Når der skal tages stilling til, om en skolekonsulentopgave skal varetages af en lærer med funktionsløn for konsulent-opgaven eller en skolekonsulent med grund-løn 42, må der imidlertid lægges afgørende vægt på om konsulenten skal varetage mange eller få undervisningsopgaver. Det var forud-sætningen ved aftaleindgåelsen, at konsulenter, der primært varetager lærerarbejde, skal ansættes på læreraftalen, hvorimod konsulenter, der primært varetager konsulentarbejde, skal ansættes på lederaftalen.

Det har været foreningens forudsætning, at ansatte på lederaftalen – men uden lederbefø-jelser – har samme vilkår for arbejdets tilret-telæggelse som øvrigt ansatte på lederaftalen. Dvs., at de selv har kompetence til at plan-lægge egen arbejdstid, og selv har råderum i forhold til planlægningen af hvilke opgaver, der skal udføres. Skulle der undtagelsesvis være tilfælde, hvor en ansat på lederaftalen ikke har dette råderum, kan det anbefales – i en dialog med nærmeste chef – at få udarbej-det retningslinier for arbejdets udførelse. Disse retningslinier kan eksempelvis indeholde:

- Rammerne for arbejdets tilrettelæggelse, herunder hvor mange arbejdsdage arbejdet skal planlægges, indenfor hvilket tidsrum den ugentlige arbejdstid normalt tilrettelægges, pauser samt eventuel træffe-tid mv.
- Retningslinier for opgavevaretagelsen samt en arbejdsbeskrivelse over de opga-ver, der skal varetages.¹¹

¹¹ Der henvises til foreningens vejledning vedr. kredsens forhandling af specialistfunktionerne i kommunerne ud-sendt ved kredsformandsudsendelse nr. 073/2000.

§ 4

En forudsætning for, at skolekonsulenter kan være omfattet af lærernes arbejdstidsaftale, er, at der lokalt er indgået aftale om et funktionstillæg for varetagelse af konsulentfunktionen, jf. lønftalens § 5, stk. 10.

For skolekonsulenter, der er omfattet af lærernes arbejdstidsaftale, gælder de samme bemærkninger som ovenfor om skolebibliotekarere og –vejledere.

§ 5. Deltidsbeskæftigelse

Stk. 1

For lærere med nedsat arbejdstid nedsættes de i § 2, § 3, stk. 8, § 4 og §10 nævnte timer samt de 600 timer i § 3, stk. 4, forholdsmæssigt. Skolens ledelse kan nedsætte det i § 3, stk. 4, nævnte timetal til skolens udvikling og børnehaveklasseleder/lærersamarbejde.

Bemærkning:

Ved en nedsættelse af det i § 3, stk. 3 og 4, nævnte timetal kan der foretages en nedsættelse, der er mindre end forholdsmæssig, idet der tages hensyn til, at den ansatte kan medvirke i børnehaveklasseleder/lærersamarbejdet, teamsamarbejdet, samarbejdet med ledelsen, andre personalegrupper mv., men dog således at parterne har forudsat at deltidsansatte fuldt ud medvirker i de fælles aktiviteter, der knytter sig til udviklingstimerne.

Stk. 2

Eventuel merbeskæftigelse af midlertidig karakter godtgøres med frihed af samme varighed

Paragraffen kan ikke fraviges lokalt.

For lærere med nedsat arbejdstid nedsættes følgende forholdsmæssigt:

- årsnormen
- de 175 timer for lærere over 60 år
- de 375 timer individuel tid
- de 7,4 time pr. arbejdsdag
- de 600 timer, der udløser ekstra individuel tid ved tilbagefaldsbestemmelsen for de $155/125 + x$ timer.

Nedsættelse af de $155 + x$ timer skal vurderes konkret. Der kan dog ikke besluttes en nedsættelse, så det afsatte timetal bliver mindre end det forholdsmæssige.

Derudover er der enighed med KL om, at følgende også nedsættes forholdsmæssigt:

- de 300 timer, der udløser undervisningstillæg – jf. lønftalens § 5, stk. 2
- de 750 timer, der udløser undervisningsgodtgørelse – jf. § 13, stk. 1.

Der henvises til KTO forliget 1999, bilag 7, som er en rammeaftale om deltidsarbejde. I

AFTALEN

§ 5 eller normal timeløn.

Stk. 3

For hver mertime tillægges 1/3 time individuel tid, jf. § 4.

Stk. 4

Ved merbeskæftigelse af fastere karakter foretages en ændring af lærerens beskæftigelsesgrad (evt. tidsbegrænset).

Bemærkning:

Pensionsalderoptjening beregnes på grundlag af den højere beskæftigelsesgrad.

Stk. 5

Såfremt arbejdets samlede omfang ved normperiodens udløb har oversteget den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, ydes overtidsbetaling for de timer, der overstiger 1924, jf. § 14.

Bemærkning:

For lærere med nedsat arbejdstid nedsættes normen vedrørende arbejdstid og lønnen forholdsmæssigt. Sygedage, feriedage og søgnehellidage samt evt. feriefridage, der ønskes afviklet, medregnes i ar-

DLF'S KOMMENTARER

dette bilag refererer parterne til EU-direktiv 97/18/EF, hvori det princip slås fast, at deltidsansatte ikke må behandles på en mindre gunstig måde end sammenlignelige fuldtidsansatte, hvad angår ansættelsesvilkårene. Parterne er enige om, at dette princip normalt er gældende for såvel størrelsen af lønnen som øvrige rettigheder.

Det betyder, at der ved lokalaftale på enten kommune eller skoleniveau om f.eks. ekstra individuel forberedelse til lærere med mange undervisningstimer skal foretages en forholdsmæssigt nedskrivning af det timetal, hvorefter der tildeles ekstra individuel forberedelse.

Der tillægges 1/3 time individuel tid for hver mertime uanset merarbejdets karakter og omfang. Yderligere individuel tid efter § 5, stk. 3 følger bestemmelserne for den individuelle tid efter § 4.

Skolens ledelsen må ikke ved tilfældigt opstået merarbejde f.eks. vikartimer systematisk tillægge de deltidsansatte dette arbejde.

AFTALEN

§ 5 bejdstidsopgørelsen med et forholdsmæssigt timetal. Lærere, der er frikøbt til organisationsarbejde, betragtes som lærere med nedsat arbejdstid, idet det årlige timetal nedskrives med frikøbstimerne, dog bortset fra stk. 2.
For Københavns vedkommende følges dog reglerne i OB cirkulære nr. 5/99 af 9. februar 1999 samt tildsrepræsentantregler i Københavns Kommune.

§ 6. Aktivitetsplan

Stk. 1

For hver normperiode udarbejdes en aktivitetsplan for den enkelte lærer. Aktivitetsplanen angiver lærerens arbejdsopgaver og det anslåede tidsforbrug.

Stk. 2

Aktivitetsplanen udleveres til lærerne senest 4 uger før normperiodens begyndelse.

DLF'S KOMMENTARER

For organisationsfrikøbte ydes der overarbejdsbetaling for alt tillagt merarbejde.

Paragraffen kan fraviges af kreds og kommune.

Udarbejdelsen af aktivitetsplanen skal ske i et samarbejde mellem leder og lærer, jf. indledningen.

Der kan ikke ændres i aktivitetsplanen i løbet af normperioden medmindre kreds og kommune aftaler at fravige § 6.

Opgaver, der ikke er omfattet af akkord, timeramme eller helhedsaftale, kaldes de ledelsesbeslutede opgaver. Det anslåede tidsforbrug for disse opgaver skal bygge på en konkret vurdering af opgavens omfang, bl.a. på grundlag af eksempelvis antallet af skoledage, hvorpå den skal løses. Opgaverne skal udmøntes i en eller flere mødeplaner. Der kan dog forekomme helt uforudsete situationer i løbet af året, der ændrer planlægningsgrundlaget, f.eks. hvis en lærer holder op, og der ikke kan skaffes en vikar. Dette kan medføre, at dele af de ledelsesbeslutede opgaver i aktivitetsplanen alligevel ikke udmøntes i en mødeplan, da læreren pålægges at løse andre opgaver i stedet.

Aktivitetsplanen er udtryk for et løntilsagn til lærerne. Udleveres der en aktivitetsplan med overtid, har læreren krav på mindst at få opgjort den overtid, der fremgår af aktivitetsplanen ved arbejdstidsopgørelsen, jf. § 14, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til muligheden for, at kreds og kommune kan aftale løbende udbe-

AFTALEN

§ 6

Stk. 3

Gennem aktivitetsplanerne skal det samlede lærerpersonales arbejdstid for normperioden være fordelt.

Stk. 4

Gennem aktivitetsplanen kan der fastsættes op til 150 timer årligt til vikararbejde.

Stk. 5

For feriefri-dag(e), der ønskes afholdt, fradrages 7,4 timer pr. dag i årsnormen.

Bemærkning:

Den ansatte vælger selv, om de optjente feriefri-dagstimer skal indgå som en nedsættelse af årsnormen eller udbetales. Hvis den ansatte vælger at afvikle feriefri-dagene, betyder det, at den årlige skoletid nedsættes med 7,4 timer pr. feriefri-dag. Den ansatte kan ikke kræve, at antallet af skoledage, jf. § 3,

DLF'S KOMMENTARER

taling for sådant planlagt overarbejde, jf. § 15, stk. 1 c.

Læreren har endvidere krav på mindst at få godtgørelse for de undervisningstimer samt tillæg for de akkorder og timerammer, der fremgår af aktivitetsplanen.

Den samlede arbejdstid skal være disponeret. Aktivitetsplanerne skal således opfange hele den arbejdstidsresurse, skolen har til rådighed for lærere og børnehaveklasseledere. Det bør lokalt aftales, hvornår skolens ledelse skal meddele skolens samlede arbejdstimetotal, da dette er TR's aftalegrundlag. Alle arbejdstimer skal ved planlægningen af skoleåret indgå i aktivitetsplanerne med angivelse af arbejdsopgaver.

Ved eventuelle resttimer på skolen skal der tages stilling til, om der skal opslås en resttimestilling, eller om lærerne skal have planlagt overtid og dermed løntilsagn.

Bestemmelsen kan kun fraviges, hvis læreren er indforstået, jf. bemærkningen § 15, stk. 1. Også vikartimer skal bygge på en konkret vurdering af opgavens omfang og skal udmøntes i mødeplanen/erne.

Feriefri-dagstimer, der ikke udbetales, indregnes som generel nedsættelse af årsnormens skoletid med 7,4 timer pr. feriefri-dag. Det bemærkes, at feriefri-dage kan overføres til det efterfølgende afviklingsår.

Se DLF's kommentarer til § 2 stk. 1.

Lærerne har ikke krav på, at feriefri-dagstimerne afvikles på hele dage, men aftalen forhindrer ikke, at afviklingen af fridage på enkelt-dage kan aftales. Supplerende retningslinjer herfor kan aftale mellem kreds og kom-

AFTALEN

stk. 9, nedsættes, men hvis forholdene tillader det, kan det konkret aftales med skolens ledelse.

§ 7. Akkorder, timerammer og helhedsaftaler

Stk. 1

Skoletiden jf. § 3 kan for den enkelte lærer aftales som akkord jf. stk. 2-4 som timeramme jf. stk. 5 eller fastlægges som helhedsaftale, jf. stk. 6.

Stk. 2

Ved en akkord forstås en aftale om, at der afsættes et bestemt antal arbejdstimer til en nærmere beskrevet opgave. Timerne anses for medgået til formålet og indregnes i arbejdstidsopførelsen jf. § 14.

Indledningen til arbejdstidsaftalen under overskriften "Arbejdets planlægning på skolen"

Når aftale om akkorder er indgået eller der er enighed om timerammer, administrerer de enkelte lærer-team/læreren selv tiden, med udgangspunkt i ansvaret for, at de opstillede mål nås. Det er således målene, der er styrende for, hvilke opgaver der skal udføres, og hvorledes arbejdet skal organiseres.

DLF'S KOMMENTARER

mune eller i MED-systemet på relevant niveau.

Paragraffen kan ikke fraviges lokalt.

Der kan indgås akkordaftale om alle opgaver. Eksempelvis undervisningsopgaverne, opgaver der knytter sig til klasselærerfunktionen, teamsamarbejdet, uforudsete og uforudsigelige opgaver i tilknytning til undervisningen mv.

Når der er indgået aftale om en akkord eller helhedsaftale eller fastsat en timeramme, skal de pågældende opgaver ikke på en mødeplan. Derfor gælder såvel bestemmelserne om mødeplanens som arbejdstidens placering ikke for akkorder, timerammer og helhedsaftaler. Det bør derfor overvejes at aftale lokale retningslinier for arbejdsplacering, f.eks. således at ventetid minimeres.

Akkordens karakter er:

1. Den er administrativ enkelt – der skal ikke i løbet af normperioden tages stilling til, hvor og hvordan opgaven skal løses, og om time-tallet til opgaven rækker. Opgaven går direkte fra aktivitetsplanen til årsopførelsen.
2. Den giver læreren et pædagogisk råderum, idet det er læreren selv, der tilrettelægger løsningen af opgaven.

Derfor skal det ved indgåelse af akkordaftaler sikres, at der er sammenhæng mellem omfanget af de opgaver, der skal løses og den tid, der afsættes hertil.

Hvis det på grund af opgavens karakter er hensigtsmæssigt at have faste møde- eller træffetidspunkter, skal det fremgå af akkordaftalen. Skolens ledelse kan ikke efterfølgende kræve, at en opgave, der er akkordfastlagt,

Stk. 3

Der kan indgås akkordaftaler mellem kommunen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening/Københavns Lærerforening, (kommuneakkorder).

Indledningen til arbejdstidsaftalen under overskriften "Principper for arbejdets planlægning" Forud for skoleårets planlægning drøfter kommunerne og den lokale kreds på hvilken måde arbejdets tilrettelæggelse kan understøttes gennem aftaler om kommuneakkorder.

bliver løst på bestemte tidspunkter.

Der bør endvidere fremgå af akkordaftalen, hvordan timetallet i akkorden skal indregnes ved fratræden i løbet af skoleåret. Dette har særlig betydning, hvis opgaven ikke skal løses jævnt over normperioden, men knytter sig til bestemte perioder eller begivenheder f.eks. opsætning af skolekomedie i januar og februar måned. Hvis der ikke indgås aftale om indregningen, beregnes denne forholdsmæssigt på grundlag af antallet af arbejdsdage, der max. må udgøre 209 dage.

Undervisningsopgaver, der fastlægges i en akkord, udløser ikke akkordtillæg. Til gengæld skal der ved akkordindgåelsen tages stilling til i hvilket omfang, der skal udbetales arbejdstidsbestemte tillæg.

Kommunen er forpligtiget til, forud for planlægning af hvert skoleår, at drøfte med kredsen, på hvilken måde arbejdstilrettelæggelsen på den enkelte skole kan understøttes gennem kommuneakkorder¹².

Hensigten med kommuneakkorder kan eksempelvis være at sikre et ensartet serviceniveau på bestemte områder i overensstemmelse med de besluttede pædagogiske mål for at opnå sammenhæng mellem indsatsområder, mål og arbejdstilrettelæggelse på skolerne.

Tillidsrepræsentanten kan afslå at indgå aftale, hvis det skønnes, at der ikke er overensstemmelse med de krav, der stilles til opgavens løsning, og den tid der kan indgås aftale om. Men tillidsrepræsentanten kan ikke afslå at indgå en skoleakkord med den begrundelse, at der er forsøgt – men ikke opnået enighed om – akkordindgåelsen på kommune/kredsniveau.

¹² I KLs "Nyhedsbrev for skoleledere" nr.2 2000/2001 står der, er at der er to "skal"er på kommuneniveau. Kommune og kreds skal drøfte den pædagogiske målsætning for kommunens skolevæsen og kommunerne og den lokale kreds skal drøfte på hvilken måde arbejdets tilrettelæggelse kan understøttes gennem aftaler om kommuneakkorder.

AFTALEN

§ 7

Stk. 4

Akkordaftaler kan også indgås mellem skoleledere og tillidsrepræsentant, (skoleakkorder). Ved indgåelse af skoleakkorder efter fag- og opgavefordelingen inddrages den berørte lærer.

Stk. 5

Ved en timeramme forstås, at skolelederen fastsætter det forventede tidsforbrug til en opgave på baggrund af en beskrivelse af denne, med henblik på at opnå enighed med den/de berørte lærer(e) om, at timerne holdes uden for mødeplanen. Skolelederen orienterer tillidsrepræsentanten om hvilke timerammer, der påtænkes. Tillidsrepræsentanten skal så tidligt som muligt orientere skolelederen om, hvilke timerammer tillidsrepræsentanten ønsker at deltage i drøftelserne af.

Læreren tilrettelægger og styrer selv tidsforbruget til opgaven. Timernes anvendelse skal kun dokumenteres i de tilfælde, hvor læreren finder, at den afsatte tid ikke er tilstrækkelig til opgavens udførelse.

Bemærkning:

Hvis læreren i forbindelse med udførelsen af en timerammes opgaver finder, at den afsatte tid ikke er tilstrækkelig til opgavens løsning, skal læreren så tidligt som muligt gøre skolens leder opmærksom herpå, så der enten kan afsættes mere tid til opgaven, eller således at opgavens løsning kan afpasses i forhold til den afsatte tid.

Stk. 6

Ved en helhedsaftale forstås, at skolens ledelse og tillidsrepræsentanten aftaler, at hele eller dele af normperiodens skoletid indgår i en samlet aftale omfattende et eller flere af flg. elementer:

- Kommuneakkorder
- Skoleakkorder
- Timerammer
- Undervisningsopgaver
- Andre ledelsesbeslutede opgaver
- Eventuel tidsmæssig kompensation for uforudsete opgaver i tilknytning hertil.

DLF'S KOMMENTARER

Er der områder, hvor tillidsrepræsentanten og skolens ledelse ikke har kunne nå til enighed om en akkordsstørrelse, bør den faglige klub drøfte, hvorledes evt. timerammer bør fastsættes.

Timerammer kan især overvejes i de situationer, hvor det er en fordel, at der ikke er aftalt en endelig afregning for opgaveløsningen. Det gælder især i situationer, hvor det er svært på forhånd at skønne over hvor meget tid, det vil kræve at løse opgaven, eksempelvis fordi opgaven er ny.

Formålet med helhedsaftaler er at sikre læreren/lærerteam en høj grad af indflydelse på, hvordan arbejdet kan udføres, så de opstillede mål for undervisningen nås.

Helhedsaftaler kan indgås for alle lærere, for et eller flere lærerteam eller for en eller flere lærere. Tillidsrepræsentanten har aftalekompetence til at indgå helhedsaftaler, men det vil være hensigtsmæssigt, at der forinden er opnået bred accept hos de involverede lærere.

Det kan på forhånd være aftalt, at målet med

AFTALEN

§ 7

Bemærkning

Når helhedsaftalen er aftalt, er der fastlagt en endelig afregning for de arbejdsopgaver, som aftalen omfatter.

Der kan således alene tillægges yderligere tid, såfremt der sker væsentlige ændringer i forhold til arbejdsopgaverne på planlægningstidspunktet.

Indledningen til arbejdstidsaftalen under overskriften "Arbejdets planlægning på skolen"

Der kan indgås helhedsaftaler, der omfatter alle eller dele af normperiodens arbejdsopgaver, udmøntet i akkorder timerammer mv.

Stk. 7

Akkorder, timerammer og helhedsaftaler udløber samtidig med normperioden.

§ 8. Mødeplan

Stk. 1

Hvis der ikke opnås enighed om en helhedsaftale gælder flg. bestemmelser om mødeplaner for normperioden for den del af arbejdstiden, der ikke er omfattet af akkorder og/eller timerammer.

DLF'S KOMMENTARER

skoleårets planlægning er at indgå helhedsaftaler, men helhedsaftaler skal først indgås, når skoleårets planlægning er færdig.

Der er med en helhedsaftale aftalt en endelig afregning for at løse de pålagte opgaver. Der kan kun kræves ekstra resurser tilført, såfremt der sker væsentlige ændringer i arbejdsopgaverne. Opgaver, der er omfattet af en helhedsaftale, skal ikke på mødeplanen, hvorfor lederen ikke kan ændre i udmøntningen af de opgaver, der er omfattet af en helhedsaftale. Såfremt undervisningen indgår i en helhedsaftale, kan lederen derfor ikke foretage ændringer herunder aflysninger af undervisningsopgaver. Der kan alene foretages tilføjelser.

De opgaver og mål, der er aftalt i helhedsaftalen, skal på samme måde som ved akkordaftaler være i overensstemmelse med de resurser, der afsættes til opgaveløsningen.

En helhedsaftale, der omfatter alle normperiodens arbejdsopgaver, medfører, at der ikke skal udarbejdes mødeplan.

Paragraffen kan fraviges af kreds og kommune.

Hensigten med bestemmelserne i § 8 er bl.a. at sikre lærernes rettigheder i forbindelse med denne planlægning. Det er skolens leder, der har ansvaret for at udarbejde mødeplanen(erne). Mødeplanen er en udmøntning af aktivitetsplanen og skal omfatte de arbejdsopgaver fra aktivitetsplanen, der ikke er omfattet af en timeramme, akkord eller helhedsaftale.

AFTALEN

§ 8 *Indledningen til arbejdstidsaftalen under overskriften "Arbejdets planlægning på skolen"*
For de arbejdsopgaver, som ikke er dækket af akkorder og/eller timerammer, fastsætter skolelederen det forventede tidsforbrug til de enkelte opgaver udmøntet i mødeplaner til de enkelte lærere.

Stk. 2

Skoletiden i henhold til aktivitetsplanen udmøntes i mødeplaner af mindst 4 ugers varighed. Mødeplanen angiver møde- og sluttidspunkt for lærernes arbejde, samt opgavernes karakter, omfang og tidsmæssige placering.

Stk. 3

Mødeplanen skal udleveres til læreren senest 4 uger før ikrafttræden.

Stk. 4

Inden for det møde-/og sluttidspunkt, der er fastlagt i mødeplanen, kan læreren pålægges at varetage andre arbejdsopgaver, end de på mødeplanen anførte.

Bemærkning:

Mødeplanen udarbejdes under størst mulig hensyntagen til retningslinjerne på skolen og til de ansattes ønsker, herunder hensyntagen til fx teamsamarbejdet og andre interne samarbejdsrelationer.

Mødeplanen skal endvidere indeholde oplysning om følgende:

- Start og sluttidspunkt for undervisningsaktiviteter
- Tidsmæssig placering af andre opgaver inden for skoletiden, der ikke er akkordlagt
- Feriedage og søgnehelldage
- Eventuelle afspadseringsdage og/eller –timer
- Eventuelt kompensation for frihedsopsparing

DLF'S KOMMENTARER

Der skal ikke udarbejdes mødeplan for opgaver, der er omfattet af en akkord, timeramme, eller en helhedsaftale. Sådanne opgaver er derfor heller ikke omfattet af bestemmelserne i § 8.

Mødeplanen kan udarbejdes for hele skoleåret eller for dele af skoleåret. I forbindelse med skoleårets planlægning bør det fastlægges, hvor mange mødeplansperioder, der planlægges med samt de enkelte perioders varighed.

Opgavernes tidsmæssige placering skal fremgå af mødeplanen. Er undervisningsopgaverne og pauser/frikvarterer ikke omfattet af en aftale, skal den tidsmæssige placering heraf fremgå af mødeplanen.

Der henvises til bemærkninger til § 3, stk. 1 vedr. tid til klargøring mv. af undervisningen, og tid efter sidste undervisningslektion.

Der kan – inden for mødetiden - ændres i de aktiviteter, der er beskrevet i mødeplanen, så læreren i stedet for er forpligtiget til at varetage andre opgaver på det fastlagte tidspunkt.

Der findes ingen aflysningsregel, som har konsekvenser for lærerens arbejdstidsopgørelse. Timer, der er sat i en mødeplan, tæller altid med i arbejdstidsopgørelsen.

Med denne bemærkning skal der i planlægningen tages hensyn til både de ønsker, den enkelte lærer har til planlægningen og til de retningslinier for arbejdets udførelse, der er besluttet for skolen.

Er der eksempelvis besluttet retningslinier for fælles forberedelse/mødevirksomhed, skal der i skemalægningen tages hensyn til, at retningslinierne kan føres ud i livet, f.eks. at der ikke er placeret andre opgaver som undervisning, mens det forventes, at der udføres fæl-

AFTALEN

§ 8 ved aften- og nattjeneste

Stk. 5

Arbejdsdage, hvor lærerne skal møde efter mødeplanen, skal medregnes med mindst 3 timer, medmindre andet er aftalt med den enkelte lærer.

Stk. 6

Der kan ske tilføjelser til mødeplanen, således at mødetidspunktet er tidligere og/eller sluttidspunktet senere, jf. § 9, stk. 8 og § 12, stk. 8.

DLF'S KOMMENTARER

les forberedelse.

Såfremt teamsamarbejdet/fælles forberedelse er aftalt som en akkord, er en evt. ”ventetid” ikke delt tjeneste eller skoletid.

Begrebet mellemtimer findes, jf. bemærkningen til § 9, stk. 3, ikke, da læreren har krav på tid fra det tidspunkt, hvor læreren er sat til at møde, og til det tidspunkt, hvor læreren har fri i henhold til mødeplanen, jf. dog bestemmelserne om delt tjeneste i § 9, stk. 3 og 4.

Der henvises bestemmelserne om overarbejde i § 14, efter hvilke der kan gives erstatningsfrihed på hele dage.

Læreren har med denne bestemmelse en garanti for en minimums arbejdstidsopgørelse for en mødedag.

Der kan dog være tilfælde, hvor læreren selv fremsætter ønske om en kortere mødedag end 3 timer. I de tilfælde kan skoleledelsen aftale med læreren, at arbejdstidsopgørelsen ikke er omfattet af denne garanti.

Der bør lokalt aftales retningslinier, der sikrer, at en lærers ønske om en kortere mødeplansdag end 3 timer bør være skriftlige og indgået inden skemalægningen.

TR og skoleleder kan ikke fravige bestemmelsen.

Selvom der er indgået aftale om pausetiden, tæller de konkrete pauser med i opgørelsen af de 3 timer.

AFTALEN

§ 9. Arbejdstidens placering

Stk. 1

Arbejdet tilrettelægges normalt på hverdage, mandag til fredag.

Stk. 2

Ved pålagt arbejde på lørdage, søndage eller søgnehellidage gives et tilsvarende antal erstatningsfridage i samme normperiode.

Bemærkning:

Ved opgørelsen af arbejdstid for en erstatningsfridag tæller det antal timer, som den inddragede fridag ville have talt i arbejdstidsopgørelsen, hvis den ikke var blevet inddraget. Det betyder, at erstatningsfridagen tæller 0 timer, hvis der har været arbejde på lørdag eller søndag, men 7,4 timer ved arbejde på en søgnehellidag, f.eks. skærtorsdag.

Stk. 3

Den daglige arbejdstid skal så vidt muligt være samlet, jf. dog stk. 4 og 5.

Bemærkning:

Der kan ikke planlægges med delt tjeneste mellem undervisningsaktiviteter, bortset fra de tilfælde hvor undervisningsaktiviteterne er planlagt afviklet i aften timerne (fx teaterbesøg).

DLF'S KOMMENTARER

Stk. 1 til og med stk. 7 kan fraviges af kreds og kommune.

Det er skolens leder, der har ansvaret for at udarbejde mødeplanen. Hensigten med bestemmelserne i § 9 er at sikre lærernes rettigheder i forhold til arbejdstidens placering.

Bestemmelserne gælder ikke for opgaver, der er omfattet af en akkord, timeramme eller en helhedsaftale.

Bestemmelsen sikrer, at antallet af arbejdsdage, hvorpå skoletiden kan placeres, jf. § 3, stk. 9, ikke kan overstige 209, jf. dog § 9, stk. 10 om kortvarig tjeneste på en fridag. Bestemmelsen har kun betydning, hvis der skulle dukke uventet arbejde op, der strækker sig ud over de allerede planlagte 209 dage.

Bestemmelsen gælder for aktiviteter i mødeplanen. I forbindelse med mødeplanernes udarbejdelse er skolens ledelse som udgangspunkt forpligtiget til at planlægge med, at lærerens arbejdstid bliver samlet. I konkrete tilfælde kan det dog forekomme, at det ikke er muligt at planlægge arbejdstiden samlet.

Bemærkningen kan ikke fraviges af den enkelte lærer eller TR. Kreds og kommune kan dog godt fravige bestemmelsen. Bestemmelsen indebærer, at der ikke kan planlægges med delt tjeneste mellem undervisningsaktiviteterne, der skal i en mødeplan. Opstår der ved skemalægningen ”mellemtimer” skal den samlede tid fra den forudgående lektions afslutning til den efterfølgende lektions påbegyndelse medregnes i arbejdstiden. Se be-

AFTALEN

§ 9

Stk. 4

For fuldtidsbeskæftigede lærere, der alene udfører tjeneste i folkeskolen, kan tjenesten maksimalt 40 gange årligt deles i 2 dele.

Bemærkning:

I forbindelse med

I tjeneste i ungdomsskolen

I kombinationsbeskæftigelse

kan tjenesten deles i videre omfang end nævnt i stk.

4.

Stk. 5

Ved mødevirksomhed, kulturelle arrangementer og lignende, hvor kontakten til andre persongrupper gør det hensigtsmæssigt, at dette arbejde lægges i aftentimerne, kan tjenesten yderligere deles indtil 20 gange årligt, jf. stk. 4 eller stk. 7.

Bemærkning:

Hvis tjenesten er delt, således at den strækker sig ud over 11 timer, ydes en godtgørelse jf. § 12, stk. 6.

Til lærere, hvor tjenesten bliver 3-delt ydes en godtgørelse jf. § 12, stk. 7.

DLF'S KOMMENTARER

mærkningerne vedr. mødeplan § 8, stk. 4.

I de tilfælde, hvor det ikke er muligt at holde arbejdstiden i mødeplanen/erne samlet, kan den maksimalt deles 40 gange årligt. Det svarer til, at der eksempelvis en gang om ugen kan planlægges med delt tjeneste som følge af et lærermøde/lærerkonferencer o.l. mødeplansfastlagte aktiviteter.

Hvis der er indgået en aftale for pauser/frikvarterer, er der hermed sket en afregning for den hertil medgåede tid, hvorfor tjenesten ikke anses for delt, hvis opdelingen alene er begrundet i elevernes pauser/frikvarterer.

Grænsen gælder alene fuldtidsansatte, mens deltidsansatte er omfattet af bestemmelsen om, at delt tjeneste så vidt muligt skal undgås. Dette forhindrer dog ikke, at der aftales retningslinjer for deltidsansattes placering af arbejdstiden.

Spørgsmålet om omfanget af delt tjeneste bør forhandles i forbindelse med indgåelse af aftale om kombinationsbeskæftigelse.

Tredelt tjeneste kan kun forekomme på dage, hvor tjenesten i forvejen er todelt, i henhold til stk. 4.

Andre persongrupper kan eksempelvis være forældre.

AFTALEN

§ 9 Stk. 6

Ved delt tjeneste medregnes mødeplanlagte opgaver, der påbegyndes kl. 17.00 eller senere, med mindst 1 time

Stk. 7

3-delt tjeneste indgår i arbejdstidsopgørelsen med den faktisk udførte tjeneste, dog mindst 7,4 timer.

Stk. 8

Gives orientering om tilføjelser til mødeplanen (omlagt tjeneste) med et kortere varsel end 96 timer, ydes en godtgørelse for de placerede timer i medfør af § 12, stk. 8.

Bemærkning:

Der ydes ikke godtgørelse, hvis en ændring af mødeplanen ikke medfører ændring af start- og sluttidspunktet.

Stk. 9

Hvis læreren tilkaldes til ekstratjeneste med et varsel på mindre end 24 timer, indgår denne i arbejdstidsopgørelsen med mindst 3 timer.

Stk. 10

En lærer kan efter aftale frivilligt påtage sig kortvarig tjeneste på en fridag for at løse uopsættelige opgaver, uden at fridagen betragtes som bortfaldet. I sådanne tilfælde ydes der læreren en betaling beregnet efter satsen for overarbejdsbetaling på udbetalingstidspunktet.

DLF'S KOMMENTARER

Bestemmelsen gælder alene delt tjeneste. Er der tale om dagens eneste mødeplanlagte opgave, skal den medregnes med 3 timer, jf. § 8, stk. 5.

Ved ekstratjeneste forstås arbejde, som læreren bliver pålagt med et varsel på mindre end 24 timer, og som ikke udføres i forlængelse af den planlagte mødetid, eksempelvis deltagelse i et møde med en anden personalegruppe.

Der skal henvises til bemærkningen til § 9, stk. 3, hvorefter der ikke kan planlægges med delt tjeneste mellem undervisningsaktiviteter. Bliver en lærer pålagt at læse en vikartime der ikke er i umiddelbar forlængelse af mødeplanen, skal "mellemtimen" også medregnes i arbejdstidsopgørelsen.

AFTALEN

Stk. 11

Der er indgået aftale om dispensation fra hviletid/fridøgn, jf. protokollat nr. 1 om hviletid og fridøgn for lærere/overlærere, børnehaveklasseledere m.fl.

§ 10. Fravær

Stk. 1

Arbejdsdage, på hvilke læreren er fraværende på grund af sygdom eller andet lovligt forfald, indgår i arbejdstidsopgørelsen med den planlagte arbejdstid.

Stk. 2

Ved lovligt fravær (f.eks. sygdom) af mindst 4 ugers varighed anses en forholdsmæssig del af timetallet for de arbejdsopgaver, der ikke indgår i mødeplanen, for at være afviklet under fraværsperioden.

Bemærkning:

For en lærer, der varetager en arbejdsopgave, der er afregnet med en akkord, skal der, i de tilfælde, hvor arbejdet ikke er varetaget på anden vis, således tages stilling til, om der skal ske ændringer i lærerens arbejdsforpligtelse, og i givet fald om arbejdsopgaven enten reduceres eller tildeles mere tid til løsningen. En lærer, der er tillagt en timeramme, er ikke forpligtet til at varetage disse timer på et senere tidspunkt.

Stk. 3

Arbejdsdage, der ikke er omfattet af en mødeplan, medregnes med 7,4 timer pr. dag.

Bemærkning:

Arbejdsdage, på hvilke læreren er planlagt fraværende på grund af barsels- eller fædreorlov, indgår i mødeplanen med 7,4 timer pr. dag.

DLF'S KOMMENTARER

Paragraffen kan ikke fraviges lokalt.

Ved forholdsmæssig menes i forhold til antallet af arbejdsdage, der max. må udgøre 209. Der kan i helhedsaftaler/akkorder/timerammer være aftalt en anden opgørelse.

Der henvises til § 7, stk. 2.

Er varsling af barsels- eller forældreorlov sket før mødeplanens udlevering, skal dagene indgå med 7,4 timer i mødeplanen.

Sker varslingen efter mødeplanens udlevering, indregnes det mødeplansfastlagte og en forholdsmæssig del af det ikke mødeplansfastlagte i årsopgørelsen.

Sigtet med bestemmelsen er, at lærere i for-

AFTALEN

§ 10

Stk. 4

Feriedage og søgnehellidage samt evt. feriefri-
dage, der ønskes afviklet, medregnes med 7,4
timer pr. dag.

Bemærkning:

Den sidste feriedag kan medregnes med mindre end
7,4 timer.

Stk. 5

Kombinationsbeskæftigelse eller lignende ind-
regnes i lærernes arbejdstid efter de konkret af-
talte regler. Med mindre andet er aftalt, indreg-
nes en forholdsmæssig del i hver normperiode.

§ 11. Frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste

Stk. 1

Der ydes frihedsopsparing for hver times tjene-
ste, der efter ordre eller ifølge mødeplan er ud-

¹³ Se f.eks. Folkeskolens Regelsamling 05.110

DLF'S KOMMENTARER

bindelse med barsels- og forældreorlov,
hverken skal optjene overarbejde eller af-
spadsere under fraværperioden.

Der henvises endvidere til Lov om ligebe-
handling af mænd og kvinder med hensyn til
beskæftigelse og barselsorlov m.v. af 19.
april 1989.¹³

Ved frihed uden løn i mere end 4 uger –
f.eks. til børnepasningsorlov – skal der fore-
tages en opgørelse af arbejdstiden fra norm-
periodens start til fratræden. Sker tilbageven-
den midt i en normperiode fordeles arbejdsti-
den fra tilbagevendingsstidspunktet til norm-
periodens udløb.

Ved eventuel erstatningsferie skal denne også
indregnes med 7,4 timer pr. dag.

Paragraffen kan fraviges af kreds og kom-
mune.

Ved lejrskoler optjenes der ikke frihedsop-
sparing, idet der i stedet ydes et tillæg, jf. Bi-

AFTALEN

§ 11 ført i tidsrummet mellem kl. 17.00 til 06.00, samt tjeneste der udføres i tiden kl. 14.00 til 17.00 som led i en forud tilrettelagt tjeneste, hvoraf mindst halvdelen ligger efter kl. 17.00.

Stk. 2

Den samlede frihedsopsparing opgøres efter normperiodens/skoleårets afslutning og medregnes i normperiodeopgørelsen med 2/37 time for hver opsparret time, medmindre frihedsopsparingen efter aftale mellem læreren og skolens ledelse er afviklet løbende eller løbende er udbetalt med normal timeløn.

§ 12. Arbejdstidsbestemte tillæg mv.

Stk. 1

For tjeneste mellem kl. 17.00 og kl. 06.00 ydes et tillæg på 17,69 kr. (31/3 2000-niveau) pr. time. (Forskudttidstillæg).

Stk. 2

For tjeneste på søn- og helligdage mellem kl. 06.00 og kl. 17.00 ydes et tillæg på 17,69 kr. (31/3 2000-niveau) pr. time.

Stk. 3

For tjeneste på

- l | lørdage mellem kl. 11.00 og kl. 24.00,
 - l | søn- og helligdage mellem kl. 00.00 og kl. 24.00, og
 - l | mandage mellem kl. 00.00 og 04.00
- ydes et tillæg på 21,25 kr. (31/3 2000-niveau) pr. time.

Stk. 4

For tjeneste på mandage mellem kl. 04.00 og kl. 06.00 ydes tillægget, hvis tjenesten påbegyndes kl. 00.00 eller tidligere.

DLF'S KOMMENTARER

lag 1, pkt. 5.2.

Paragraffen kan fraviges af kreds og kommune.

Ved lejrskoler optjenes der ikke frihedsopsparing, idet der i stedet ydes et tillæg, jf. Bilag 1, pkt. 5.2.

For tjeneste lørdage mellem 17.00 og 06.00 ydes der tillæg efter såvel stk. 3 som stk. 1. For tjeneste søn- og helligdage ydes der tillæg efter stk. 3 samt enten stk. 1 eller stk. 2.

§ 12 Stk. 5

For tjeneste efter kl. 12.00 på grundlovsdag ydes tillægget efter stk. 1 og 3 eller stk. 2 og 3.

Stk. 6

Hvis tjenesten er delt, således at den strækker sig ud over 11 timer regnet fra første tjenesteafsnits påbegyndelse til sidste tjenesteafsnits afslutning, ydes et tillæg på 5,27 kr. (1/4 1999-niveau) pr. time. Godtgørelsen ydes for samtlige timer, der strækker sig ud over 11 timer, således at også mellemliggende tjenestefri timer medregnes.

Stk. 7

Hvis tjenesten er opdelt i 3 dele ydes en godtgørelse på 48,96 kr. (1/4 1999-niveau).

Stk. 8

Hvis varslet for omlægning af tjenesten, jf. § 9, stk. 8, ikke overholdes, ydes for hver af de omlagte timer en godtgørelse på 29,36 kr. (31/3 2000-niveau) pr. time.

Stk. 9

Godtgørelsen efter stk. 1- 6 og 8 ydes for hver påbegyndt halve time.

Stk. 10

Der ydes alene arbejdstidsbestemte tillæg for tjeneste ifølge mødeplan eller efter ordre.

§ 13. Undervisningsgodtgørelse mv.**Stk. 1**

For planlagt og eventuel ekstra pålagt undervisning fra og med 751 undervisningstimer ydes yderligere en godtgørelse på 55,92 kr. (31/3 2000-niveau) pr. time. Godtgørelse for planlagte undervisningstimer udbetales løbende. Godtgørelse for ekstra pålagte undervisningstimer udbetales ved skoleårets afslutning. Godtgørel-

Paragraffen kan fraviges af kreds og kommune.

For de deltidsansatte omregnes det årlige undervisningstimental til fuldtidsansættelse.¹⁴ Herefter beregnes undervisningsgodtgørelsen i forhold til grænsen på de 751 timer, idet godtgørelsen udbetales med samme forhold som beskæftigelsesgraden. Tilsvarende også

¹⁴ Der henvises til foreningens lønavis nr. 11/december 2001 for en nærmere beskrivelse samt regneeksempler

AFTALEN

§ 13 sen ydes for hver påbegyndt halve time.

Bemærkning:

Der henvises i øvrigt til § 5, stk. 2, vedrørende godtgørelse for undervisningstimer i Aftale om løn i folkeskolen.

Stk. 2

For hver time, der afregnes som en akkord jf. § 7 stk. 3 og 4, eller med en timeramme jf. § 7, stk. 5, ydes et tillæg på 6,99 kr. pr. time (31/3 2000-niveau). Tillægget ydes én gang årligt efter opgørelse af skoleårets sidste normperiode.

DLF'S KOMMENTARER

for undervisningstillægget i lønftalens § 5, stk. 2, der gælder for timer ud over 300 timer.

For tidsbegrænsede ansatte, der er ansat mindst 3 måneder, beregnes grænserne for undervisningsgodtgørelsen i forhold til antal skoledage i ansættelsesperioden. Godtgørelsen udbetales med samme forhold som forholdet mellem antal skoledage/209.

Tilsvarende også for undervisningstillægget i lønftalens § 5, stk. 2, der gælder for timer ud over 300.

Ved til- eller fratreden benyttes samme beregningsmetode som ved beregning for tidsbegrænsede ansatte.

Der skal som minimum udbetales tillæg for antallet af undervisningstimer i aktivitetsplanen.

Fraviges denne bestemmelse, må det ikke stille det enkelte medlem økonomisk ringere end vedkommende ville være, hvis opgaven i stedet blev udmøntet på mødeplanen og uløste arbejdstidsbestemte tillæg.

Ved helhedsaftaler ydes der alene tillæg for de opgaver, der inden helhedsaftalens indgåelse var omfattet af en akkord eller en timeramme. Der skal derfor inden indgåelse af helhedsaftaler tages højde for udbetaling af arbejdstidsbestemte tillæg for de eventuelle opgaver, der ellers skulle have været på mødeplanen.

Børnehaveklasselederne får ikke udbetalt tillæg for akkorder og timerammer. Inden indgåelse heraf skal der derfor tages højde for udbetaling af eventuelle arbejdstidsbestemte tillæg.

§ 14. Overarbejde

Stk. 1

Overarbejde bør såvidt muligt undgås, medmindre der lokalt indgås aftale om det.

Stk. 2

I forbindelse med vikararbejde, samt hvor det i forbindelse med udarbejdelse af aktivitetsplanerne for det samlede lærerpersonale er nødvendigt, kan man uden aftale, jf. stk.1, tillægge læreren 30 overtimer i skoleåret.

Stk. 1 og stk. 5 kan fraviges af kreds og kommune, idet der kan aftales løbende udbetaling, når det skønnes, at arbejdet ikke kan godtgøres med frihed inden udløbet af den i § 14, stk. 4 nævnte frist.

Den enkelte lærer/børnehaveklasseleder har pligt til at påtage sig pålagt overarbejde. Lederen har dog ikke mulighed for frit at pålægge overarbejde.

At overarbejde så vidt muligt bør undgås betyder, at før en lærer pålægges overarbejde, skal skolelederen undersøge, om der er mulighed for at løse opgaven, så den ikke udløser overtid. Det betyder også, at overarbejde ikke kan pålægges systematisk, hverken til lærerne som gruppe eller til lærerne enkeltvis. Overtid må hermed ikke primært tildeles en bestemt gruppe lærere, f.eks. lærere med aldersreduktion eller lærere på nedsat tid.

Kan overtiden ikke undgås, har lederen kun mulighed for at pålægge overtid inden for de grænser, der følger af § 14, stk. 2 og med de varslingsbestemmelser, der fremgår af § 9, stk. 8. Kreds og kommune kan dog indgå en aftale om, at der kan pålægges overarbejde i videre omfang.

Lærerne kan pålægges overtimer, uden at kommunen indgår aftale med kreds i de konkrete situationer, hvor omfanget er mindre end 30 timer, og hvor overtimerne enten har sammenhæng med tilfældigt vikararbejde – dvs. en anden lærers korterevarende fravær – eller kan begrundes pædagogisk i forhold til det endelige timetal i lærerens aktivitetsplan. Eksempelvis at læreren i forvejen har undervisning i pågældende klasse eller lign.

AFTALEN

DLF'S KOMMENTARER

Overtid på baggrund af længerevarende eller permanente omlægninger, der indtræder efter aktivitetsplanens udlevering, er ikke omfattet af de 30 timer. Der er her ikke tale om et vikarbejde, men en omlægning.

Lærerne kan desuden pålægges overtid ud over de 30 timer uden aftale med kredsen i tilfælde af force majeure. Dette er præciseret som de tilfælde, hvor en medarbejders arbejdstid på grund af pludselige, uforudsigelige forhold varer længere end, hvad der med rimelig kunne være forudset i aktivitets-/mødeplanen. F.eks. hvis en elev kommer til skade og må ledsages til skadestuen, eller hvis der opstår sygdom i forbindelse med afvikling af afgangsprøver, der som følge heraf må forlænges.

I nudansk ordbog defineres force majeure som ”udtryk for uforudsigelige hændelser, f.eks. naturkatastrofer el. krige, der gør en aftale umulig at overholde, og som frigør for ansvaret ved misligholdelse af aftalen”.

Bestemmelsen kan således ikke udnyttes til generelt at pålægge lærerne op til 30 timers overarbejde.

Aftalen med kredsen skal indeholde en betalingssats for overtimer, hvor der er taget højde for, at der også skal kompenseres for den individuelle tid. Aftalen kan desuden indeholde betaling til de lærere, som på forhånd vil give tilsagn om at ville påtage sig at læse faste overtimer.

Bemærkning:

Arbejdstiden opgøres ved afslutningen af skoleåret/normperioden som summen af følgende:

- Den individuelle tid
- Tid ifølge mødeplanerne
- Præsterede arbejdstimer herudover

Timer til aldersreduktion skal også indregnes.

AFTALEN

- § 14
- Tid afregnet som helhedsaftaler
 - Akkorder og timerammer uden for mødeplanen
 - Timer til kombinationsbeskæftigelse
 - Timer til afspadsring, der ikke fremgår af mødeplanen
 - Frikøbte timer samt
 - Feriedag og søgnehellidage samt evt. feriefri-dag, der er ønsket afviklet.

Stk. 3

Hvis der i henhold til aktivitetsplanen er fastlagt en samlet arbejdstid, der overstiger den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, skal læreren som minimum have godtgjort det fastlagte timetal i aktivitetsplanen.

Stk. 4

Hvis arbejdstiden ved normperiodens udløb har oversteget den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, godtgøres den overskydende tid med frihed af samme varighed med tillæg af 50%. Erstatningsfrihed kan, såfremt overarbejdet har et tilstrækkeligt omfang, gives som hele fridage af 7,4 arbejdstimer.

Stk. 5

Erstatningsfriheden skal - medmindre andet aftales mellem lederen og læreren - gives i den efterfølgende normperiode.

Stk. 6

Kan erstatningsfriheden ikke gives i den efterfølgende normperiode, eller på det mellem læreren og lederen aftalte tidspunkt, ydes i stedet overarbejdsbetaling. Satserne for overarbejdsbetaling beregnes med 1/1924 af vedkommende

DLF'S KOMMENTARER

Der er med aktivitetsplanen givet læreren et løntilsagn om, hvor mange timer der som minimum skal udbetales. Løntilsagnet gælder også undervisningstillæg og -godtgørelse.

Med mindre andet er aftalt i den lokale aftale, gælder tillægget på 50% kun for overtid i henhold til stk. 2. For al øvrig overtid skal der indgås aftale om en sats mellem kreds og kommune.

Der kan kun aftales afspadsring i en efterfølgende normperiode eller endnu senere. Lederen og læreren kan ikke aftales afspadsringen i en igangværende normperiode, idet evt. overtid først opgøres ved normperiodens udløb. Indgås der aftale mellem kommune og kreds, kan evt. afspadsring inden for normperioden dog indgå som element.

§ 14, stk. 5 kan - jf. § 15, stk. 1 - fraviges ved lokalaf-tale, idet der kan aftales løbende udbetaling, når det skønnes, at arbejdet overarbejdet ikke kan godtgøres med frihed inden udløbet af den i § 14, stk. 4, nævnte frist.

Lærere med aldersreduktion kan ikke få udbetalt overtid, men skal afspadsere denne i den efterfølgende normperiode jf. § 3, stk. 8.

AFTALEN

lærers årsløn incl. funktions- og kvalifikationsløn (på udbetalingstidspunktet) med et tillæg af 50%.

§ 15. Lokalaftaler

Stk. 1

Der kan ved lokalaftale indgås aftale om fravigelser fra følgende bestemmelser:

a) § 6, § 8 og § 9 (for alle andre end stk. 8-10),

DLF'S KOMMENTARER

Aftalen giver mulighed for, at der lokalt kan aftales fravigelser fra arbejdstidsaftalen mellem kredsen og kommunalbestyrelsen. Denne fastlæggelse af aftalekompetencen indebærer, at fravigelser ikke kan aftales mellem tillidsrepræsentanten og skolens leder med mindre hhv. Danmarks Lærerforening/kredsen og kommunen har delegeret kompetencen. En delegation på arbejdsgiversiden forpligter ikke organisationen til en tilsvarende delegation. Kommunen kan ikke afvise at drøfte pædagogiske målsætning og rammer i det kommunale skolevæsen, som fastlagt i de indledende bemærkninger med kredsen under henvisning til delegation af aftalekompetencen.

Bestemmelserne forhindrer ikke, at foreningens tillidsrepræsentant direkte eller via MED-systemet (SU) indgår aftaler om kriterier, der udbygger og supplerer de centralt og kommunalt fastlagte rammer for ledelsesudøvelsen, f.eks. aftale om kriterier for delt tjeneste for deltidsansatte, maksimum og/eller minimum for undervisningstid pr. skoledag mv.

Alle aftaler på kommunalt niveau og skoleniveau skal respektere det generelle arbejdsretlige princip om, at overenskomsten ikke kan fraviges til ugunst for den ansatte.

§ 6 drejer sig om aktivitetsplanen.

§ 8 drejer sig om mødeplanen.

§ 9 drejer sig om arbejdstidens placering – bestemmelserne, der ikke kan fraviges, drejer sig om godtgørelse for omlagt tjeneste med

AFTALEN

§ 15

- b) § 11 (frihedsopsparing), § 12 (arbejdstidsbestemte tillæg) og § 13 (undervisningsgodtgørelse).
- c) § 14, stk. 1, og § 14, stk. 5, idet der kan aftales løbende udbetaling, når det skønnes, at arbejdet ikke kan godtgøres med frihed inden udløbet af den i § 14, stk. 4, nævnte frist

Bemærkning:

Der henvises i øvrigt til muligheden af lokalt at anvende følgende aftaler:

- Aftale om konvertering af ulempetillæg. (Aftalen findes i samlemappen under afsnit 17.61).
- Rameaftale om decentrale arbejdstidsaftaler. (Aftalen findes i samlemappen under afsnit 15.16).

Ad punkt a). § 6, stk. 4, kan kun fraviges, såfremt den enkelte lærer er indforstået.

Lokalaftaler i henhold til stk. 1, skal indgås inden for de nedenfor angivne rammer:

1. Arbejdstiden i en normperiode beregnes på grundlag af 7,4 timer pr. dag. Den årlige arbejdstid udgør 1924 timer.
2. De generelt fastsatte varsler, takster og arbejdstidsopgørelser mv., der knytter sig til arbejdets tilrettelæggelse, arbejde på ubekvemme tidspunkter og opsparing af frihed ved aften- og nattjeneste kan ikke ændres, jf. dog punkt 3.
3. Der kan aftales faste tillæg evt. inkl. tillæg efter § 12 samt ulempegodtgørelse eller fast tid, der i fuldt omfang eller i begrænset omfang kan ydes som kompensation for bortfald af bestemmelserne om rejsetid mv., frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste og arbejdstidsbestemte tillæg.

DLF'S KOMMENTARER

kort varsel, om ekstratjeneste samt kortvarig tjeneste på en fridag.

§ 7 om akkorder, timerammer og helhedsaftaler ikke kan fraviges.

Undervisningsgodtgørelsen kan sammen med undervisningstillægget efter § 5, stk. 2 i lønaftalen indgå i de lokale forhandlinger om funktionsløn for team, der tilrettelægger og løser normperiodens opgaver, jf. lønaftalens § 5, stk. 9.

Planlagt overarbejde forudsætter aftale, jf. § 14, stk. 1 og løbende udbetaling for overarbejdet forudsætter aftale om fravigelse fra opgørelsesbestemmelsen.

Der henvises til KTO's kommenterede aftale.

Bestemmelsen drejer om maksimum på 150 timer til vikararbejde.

AFTALEN

§ 15 *Stk. 2*

Ved lokalaftale kan det aftales, at læreren som en del af sin tjeneste varetager anden undervisning og /eller andre pædagogisk-administrative opgaver end de, der er omfattet af denne aftale, samt vilkårene herfor. Lokalaftale kan dog ikke indgås om undervisning og andre pædagogisk-administrative opgaver, der er omfattet af aftaler om kombinationsbeskæftigelse, der er indgået centralt.

Stk. 3

Ved lokalaftale kan der ske fravigelse fra aftale af 6. juli 1992 mellem Undervisningsministeriet og Lærernes Centralorganisation om tillæg til tjenestemænd for varetagelse af lærerstuderendes praktik i folkeskolen, for så vidt angår arbejdstimer, der indgår i lærernes arbejdstidsopgørelse som skoletid. Det gælder for aftalens § 3, stk. 2 om vejledning af lærerstuderende og kontakt med seminarier, aftalens § 4, stk. 2, om undervisning af lærerstuderende og aftalens § 5, stk. 4, om ledelses- og koordineringsopgaver.

Stk. 4

Lokalaftaler indgås mellem kommunalbestyrelsen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening, i Københavns Kommune dog mellem kommunen og Københavns Lærerforening.

§ 16. Ikrafttræden

Stk. 1

Denne aftale har virkning fra 1. august 2000

Stk. 2

Aftalen kan opsiges med 6 måneders varsel til et skoleårs udløb, dog tidligst til den 31. juli 2004.

Stk. 3

Lokalaftaler efter § 15 kan opsiges til ophør med 3 måneders varsel til et skoleårs udløb

DLF'S KOMMENTARER

Der er hermed hjemmel til aftale at andre opgaver end de, der følger af folkeskolelovens bestemmelser, kan indgå i lærernes arbejdstid. Det kan eksempelvis dreje sig om undervisning af andre kommunalt ansatte, vejledning og konsulentarbejde i forhold til personale i kommunens førskoletilbud, medvirken ved brobygningsprojekter.

Der er mulighed for at aftale, at vejlednings- og undervisningsopgaverne eller dele deraf samt ledelses- og koordineringsopgaver omfattes af akkorder, timerammer og helhedsaftaler, så arbejdstilrettelæggelsen understøtter praktikordningen.

Det er endvidere muligt at aftale, at de nævnte opgaver helt eller delvist kan vederlægges kontant med udgangspunkt i de i praktikaftalens fastlagte vederlag.

§ 16 medmindre parterne aftaler andre opsigelsesregler.

Stk. 4

Ved aftaleperiodens udløb genoptages forhandling om, hvorvidt der, jf. § 3, stk. 7, henholdsvis bilag 1, nr. 1, fortsat skal være en central akkord (tilbagefaldsregel) eller om der alene lokalt skal tages stilling til, hvilke opgaver klasselæreren skal varetage og det tidsmæssige omfang heraf (samt om ydelse af funktionsløn).

Bilag 1

Tilbagefaldsbestemmelser

Tidsfastsættelsen mv. til følgende arbejdsopgaver fastsættes lokalt ved aftale mellem kommunalbestyrelsen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening.

Såfremt der ikke lokalt kan opnås enighed gælder følgende:

1. Funktion som klasselærer

Til varetagelse af funktionen som klasselærer afsættes 75 timer årligt. Timerne anses for medgået til bl.a.:

Varetagelse af forældresamarbejdet med klassens forældre som gruppe og med den enkelte elevs forældre.

Personlig rådgivning og vejledning af klassen/den enkelte elev vedrørende

- 1 uddannelses- og erhvervsmuligheder (i samarbejde med skolevejlederen/skolevejledningen),
- 1 sociale opgaver.

Varetagelse af arbejdet vedrørende klassen som helhed samt de enkelte elever i forhold til

- 1 skolens ledelse, øvrige lærere og andre personalegrupper på skolen,
- 1 andre kommunale myndigheder, fx skolepsykologisk rådgivning, sundhedsplejen og ungdomsskolen,
- 1 regelmæssig underretning af elever og forældre om skolens syn på elevernes udbytte

Hvis der ikke opnås enighed lokalt, skal tilbagefaldsbestemmelserne følges.

Der kan kun indgås aftale om bestemmelserne i bilag 1 mellem skolens ledelse og TR, hvis henholdsvis kommunen og kredsen har uddelegeret aftalekompetencen.

Hvis der ikke lokalt kan opnås enighed om opgaverne og det tidsmæssige omfang, gælder de samme bestemmelser om klasselærerfunktionen som dem i arbejdstidsaftalen fra 1997. Det vil sige, at bemærkningerne fra 1997-aftalen til § 9, stk.3 også er gældende. Det betyder blandt andet, at timerne kan fordeles på flere lærere, såfremt skolens ledelse har truffet beslutning om at fordele klasselæreropgaverne for én klasse på flere lærere. Det betyder endvidere, at klasselærerens deltagelse i planlagt mødevirksomhed godkendt eller indkaldt af skolelederen vedrørende dele af eller alle klassens elever og/eller forældre ikke er afregnet inden for de 75 timer.

Der henvises endvidere til bemærkningen til § 3, stk. 7 om klasselærerfunktionen til lønaftalen (funktionsløn).

Det forudsættes, at den enkelte lærer selv til-

AFTALEN

af skolegangen.
Koordinering i forbindelse med fællesarrangementer for hele eller dele af skolen.
Koordinering af opgaver i forbindelse med udtalelser vedrørende den enkelte elev/klassen
Koordinering af undervisningens indhold, planlægning og tilrettelæggelse.

2. Tjeneste uden for det faste arbejdssted

Pkt. 1

Ved tjeneste uden for det faste arbejdssted medregnes transporttiden til og fra arbejdsstedet som arbejdstid.

Pkt. 2

Arbejdsfri perioder uden for det faste arbejdssted på indtil 2 timer medregnes fuldt ud.

Pkt. 3

Såfremt en arbejdsfri periode uden for det faste arbejdssted er af længere varighed end anført i pkt. 2, men ikke overstiger 6 timer, medregnes hele perioden med 1/3 af tiden.

Pkt. 4

I øvrigt medregnes arbejdsfri perioder ikke.

3. Rejser, der udføres som en del af tjenesten

Pkt. 1

Rejser, der udføres som en del af tjenesten, medregnes i arbejdstiden, dog højst med 13 timer pr. døgn.

Pkt. 2

Tjeneste på det fremmede tjenestested medregnes efter de almindelige regler.

4. Kursusdeltagelse

DLF'S KOMMENTARER

rettelægger sit arbejde som klasselærer.

Der udbetales ikke akkordtillæg, hvis tilbageløbsbestemmelsen benyttes.

Bestemmelserne gælder også ved kursusdeltagelse.

Skal læreren møde andre steder end sit faste arbejdssted, skal læreren have den tid, der medgår til, at vedkommende transporterer sig fra det faste arbejdssted til det sted, hvor tjenesten skal foregå.

AFTALEN

Pkt. 1

Når en ansat efter godkendelse af lederen deltager i kursus beregnes arbejdstiden for den enkelte dag som summen af eventuel transporttid mv., eventuelle arbejdsfri perioder jf. ovenfor og planlagt kursustid samt den anden tjeneste, der eventuelt udføres på kursusdagen.

Pkt. 2

Ved internatkurser beregnes arbejdstiden på ud- og hjemrejsedagen som anført i Pkt. 1. På øvrige dage i internatopholdet beregnes arbejdstiden som 7,4 timer pr. dag.

Pkt. 3

Der ydes arbejdstidsbestemte tillæg, jf. § 12. På internatkurser ydes tillæggene dog som angivet i pkt. 4-6.

Pkt. 4

Såfremt internatkurser afvikles på søn- eller helligdage, ydes der for den pågældende dag et tillæg svarende til 7,5 gange timesatsen for arbejde på søn- og helligdage.

Pkt. 5

Såfremt internatkurser helt eller delvis afvikles på lørdage efter kl. 11.00, ydes der for den pågældende dag et tillæg svarende til 3 gange timesatsen for arbejde på lørdage.

Pkt. 6

Såfremt der på internatkurser ifølge kursusprogram eller lignende er tilrettelagt undervisning

DLF'S KOMMENTARER

Skolens ledelse kan ikke ensidigt fastsætte tiden til et eventuelt kursusforløb. Kursustiden skal opgøres konkret.

Ved læreres deltagelse i kurser, gælder også bestemmelserne vedrørende tjeneste uden for det faste arbejdssted.

Bestemmelsen gælder ikke de fælles udviklingsaktiviteter, skolen tilrettelægger for at sikre skolens udvikling, jf. bemærkningerne til § 3, stk. 5 om udviklingstimer. Enten indgås en aftale mellem skolens ledelse og TR om omfanget og afviklingen af udviklingsaktiviteten som et led i forhandlingen af de 155 + x timer ellers fastsætter skolens ledelse det konkrete tidsforbrug.

AFTALEN

eller anden faglig kursusvirksomhed efter kl. 17.00, ydes der for den pågældende dag et tillæg svarende til 2 gange timesats for arbejde i tidsrummet 17.00 til 06.00 (natpenge).

5. Lejrskoler o.l.

Pkt. 1

Lejrskoler, hytteture og lignende (arrangementer med overnatning) indgår i mødeplanen fra ½ time før elevernes mødetid til 7 timer efter hjemkomsten. Lejrskoler afregnes med 14 timer pr. døgn, jf. § 3.

Bemærkning:

Der regnes forholdsmæssigt afrundet opad til hele timer.

Pkt. 2

Der ydes et tillæg på 118,99 kr. (31/3 2000-niveau) pr. påbegyndt dag for deltagelse i lejrskoler, hytteture og skolerejser o.lign. arrangementer med overnatning. Tillægget ydes i stedet for frihedsopsparing, jf. § 11 og arbejdstidsbestemte tillæg, jf. § 12.

Pkt. 3

Afvikles arrangementer jf. pkt. 2 på lørdage, søndage og helligdage ydes et tillæg på 270,68 kr. (31/3 2000-niveau) pr. påbegyndt dag.

6. Eksamination og censur

Pkt. 1

Tilsyn ved skriftlige prøver afregnes med den hertil medgående tid.

Pkt. 2

DLF'S KOMMENTARER

Det betyder, at tiden indgår i mødeplanen fra ½ time før til 7 timer efter – men afregnes med 14 timer pr. døgn. Der er altså aftalt en særlig afregning for, hvordan tiden i mødeplanen afregnes. Dette er det eneste område, hvor der centralt er aftalt en særlig afregning for en mødeplansopgave.

Ved en lokalaftale om lejrskoler mv. skal der tages stilling til, hvorvidt der indgås en akkordaftale, eller der som i den centrale aftale er tale om en mødeplansopgave med en særlig afregning.

Både den tidsmæssige afregning og ulempe-tillægget kan indgå i forhandlinger på kommuneniveau. Det skal af lokalaftalen fremgå, om der indgås aftale om såvel tiden som tillægget.

Ud over lejrskoletillægget skal der ydes fraværsgodtgørelse (time-dagpenge) i overensstemmelse med overenskomsten.

I de tilfælde, hvor der ikke indgås aftale vedr. eksamination og censur, må tiden til prøveafviklingen i planlægningsfasen bero på en konkret vurdering. Rækker den fastsatte tid ikke, må læreren derfor tillægges overtid, således at afviklingen af prøverne kan foregå i overensstemmelse med folkeskolenlovens krav og bestemmelser.

Medvirken ved afgangsprøver omfatter alt arbejde i forbindelse med prøverne, herunder opgaverrettelse, udarbejdelse af prøvetekster

AFTALEN

Til lærernes medvirken ved folkeskolens afsluttende prøver som eksaminator, censor og beskikket censor medregnes den medgåede tid. Den afsatte tid skal blandt andet dække tiden til forberedelse, prøveafvikling samt eventuel rejsetid.

DLF'S KOMMENTARER

mv.¹⁵

Bestemmelsen omfatter også projektopgaven.

Tidsforbruget til både lokalt tilrettelagt censorvirksomhed og beskikket censur afhænger således af geografiske forhold, transportmuligheder mv., jf. punkt 3 om rejsetid.

Anvendes tilbagefaldsbestemmelsen, skal der også tages højde for eventuelle arbejdsfrie ophold på fremmede tjenestesteder, jf. punkt 2.

¹⁵ Der henvises til foreningens vejledning om lokale aftaler vedrørende lærernes arbejdstid s. 32-37, hvor de faglige foreninger giver deres bud på tidsanvendelsen.

§

§ 16 · 16
§ 16 i folkeskoleloven · 26

I

125 timer · 28
155 timer · 23
175 timer · 35;46

3

375 timer · 42;43

A

afdelingsråd · 32
afgangsprøver · 38;41
akkord · 22;23;34;48;60;62
Akkord · 50
aktivitetsplan · 66;68
Aktivitetsplan · 48;49
aldersreduktion · 35;66
arbejdstidsbestemte · 62
arbejdstidsbestemte tillæg · 69
Arbejdstidsbestemte tillæg · 62

B

barselsorlov · 30
Branchevejledning · 22
børnehaveklasseleder · 23;28;32;46
børnehaveklasseleder/lærersamarbejde · 23;28;32;46
børnehaveklasselederassistenten · 32

D

delt tjeneste · 54;57
deltidsansatte · 26;62
Deltidsbeskæftigelse · 46
det pædagogiske it-kørekort · 31

E

Eksamination og censur · 72
ekstra individuel forberedelse · 30
Ekstra individuel forberedelse · 23
Elevsamtaler · 15

erstatningsfridag · 57

F

Fagudvalgsformand · 32
faste fællesskaber · 32
feriefridag(e), · 50
feriefridagstimer · 13
Feriefridagstimer · 50
folkeskoleloven · 15
folkeskolelovens § 18 stk.1, 2 og 5 · 34
folkeskolens afsluttende prøver · 72
forberedelse · 23
forlængelser · 17
Forældresamarbejde · 37
Fravær · 60
frihedsopsparing · 54;69
Frihedsopsparing · 61
frokost · 17

G

–godtgørelse · 68

H

helhedsaftale · 48;50;62

I

Ikrafttræden · 71
individuel forberedelse · 23;29
individuel tid · 13
individuelle forberedelse · 39
individuelle tid · 40;43

K

klargøring · 17
klasselærer · 72
klasselæreren · 34
kombinationsbeskæftigelse · 57
kompetenceudvikling · 31
Kursusdeltagelse · 72

L

Lejrskole · 72
lejrskoler · 61
Lejrskoler/ekskursioner · 15
Lokalaftaler · 69

lærere med mange undervisningstimer · 26
Lærermøder · 32
lærersamarbejde · 23;28;32;46
lærersamarbejdet · 40
Løbende evaluering · 15
løntilsagn · 49

M

Medarbejdersamtaler · 31
Medarbejderudviklingssamtaler · 31
mellemtimer · 54;57
merbeskæftigelse · 47
mødeplan · 17;28;49;61
Mødeplan · 50
mødeplanen · 13
målfastsættelse · 15

N

nettotimetotal · 13
normperiode · 15;48;50;68
normperioder · 15
Normperioder · 15
Nyuddannede lærer · 43

O

organisationsfrikøbte · 48
Overarbejde · 35;66

P

Pauser · 17
pc-kurser · 31
Praktikvejledning · 38
pædagogisk råd · 32;37

R

Rejser, der udføres som en del af tjenesten · 72
retningslinie · 15

S

samarbejdsudvalg · 37;41
Samarbejdsudvalg · 37
SFO-personale · 32;37
skolebibliotekar · 15;43
Skolebibliotekar · 15
skolekonsulent · 15;43
skolekonsulenter · 12
skolepsykolog · 32;37

skolepædagoger · 32
skolestarten · 32
skoletid · 13
Skoletid · 15
skolevejleder · 15;43;72
Skolevejleder · 15
skoleårets planlægning · 15;29;30;50;54
skriftlighed · 39
specialundervisning · 40;42
Statusbeskrivelse · 40
sygdom · 60
særlig forberedelse · 23;42

T

Tilbagefaldsbestemmelse · 72
tilbagefaldsbestemmelsen · 46
Tilsyn · 17
Tilsyn med samlinger · 31;32;38
Tilsyn ved skriftlige prøver · 72
timelønnede · 12
timeramme · 48;50;60;62
timerammer · 50
Tjeneste uden for det faste arbejdssted · 72
Tredelt tjeneste · 57
Turtorordninger · 31

U

udvikling · 23;28;46
Udvikling · 30
Udviklings/medarbejdersamtaler · 37
ulempetillæg · 69
Undervisning · 15
undervisningsgodtgørelse · 15;46;69
Undervisningsgodtgørelse · 62
undervisningstillæg · 46;68
Undervisningstillæg · 15
undervisningstimer · 26
ungdomsskole · 57
ungdomsskolen · 12

V

vikarbejde · 66;69

Ø

Øvelsesskolelærerne · 13

Å

åben uddannelse · 31
Årsnorm · 46

årsnormen · 50

årsplanen · 39